

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ρ. ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30-297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1939

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΚΑΝΕΛΙ ΠΑΝΩΦΟΡΙ

Τού κ. Μ. Καραγάτση

Τού κ. Δημήτρη Φωτιάδη

Από αφορμή που ο νέος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ι. Κακριδής έκανε στη ζωντανή γλώσσα του λαού μας το έναρκτηριο μάθημά του, γράφω το σημερινό σημείωμά μου. Δεν πρόκειται να σχολιάσω ιδιαίτερα το ωραίο αυτό «έπεισόδιο», μιά κι' ο έκλεκτος συνεργάτης του περιοδικού κ. Κ. Καρθαίος μίλησε, από τη στήλη του στο περασμένο φύλλο, με τόση θέρμη γι' αυτό. Θ' ασχοληθώ μονάχα με μιά από τις πιο γενικές πλευρές που παρουσιάζει το ζήτημα.

Νομίζω, μ' άλλα λόγια, πώς το ποιά από τις δύο γλώσσες μας θα μεταχειριστεί ένας φιλόλογος, είναι ένα άλλανθαστο κριτήριο της αξίας του. Ένα κριτήριο, βέβαια, μονάχα αρνητικό, γιατί κάθε άλλο παρά είναι αρκετό να γράφει κανείς στη δημοτική γλώσσα κι' αυτό, από μόνο του, να στέκεται απόδειξη πως ο συγγραφέας του έχει να μας πει κάτι αληθινό, κάτι καλό, κάτι ωραίο. Η πνοή, η δημιουργική δύναμη, το έλευθερο του νου, η ανάταση της ψυχής, το αίσθημα της αυτοκριτικής, ή πίστη προς όρισμένες αξίες της ζωής, το ύφος, ή φαντασία κι' όσα άλλα κάνουν τον αξιο λόγο, δεν είναι ζητήματα μονάχα γλώσσας. Και στη δημοτική γλώσσα, άλλοίμονο, έχουν γραφτεί ένα σωρό ανοησίες. Κ' η ζωντανή γλώσσα του λαού μας, έχει κι' αυτή καλύψει ένα σωρό ταπεινές και μικρόψυχες διαθέσεις. Η έκλογη λοιπόν από ένα φιλόλογο της γλώσσας είναι, όπως είπα και παραπάνω, μονάχα ένα αρνητικό κριτήριο. Κατενόει την κρίση μας για όρισμένα βασικά πράγματα. Πιστεύω δηλαδή πως ο φιλόλογος που δεν κατάλαβε την αξία της δημοτικής, παρά προτίμησε να ντύσει τη σκέψη του με τύπους νεκρούς, με τάράκη του νεκροταφείου της ελληνικής γλώσσας, απότυχε, είτε από ανικανότητα, είτε από άλλη αίτια, να στήσει πάνω σε γερά θεμέλια τη μάθησή του και την επιστήμη του. Γιατί πώς να του συγχωρήσει κανείς που δεν ένοιωσε καν, πώς τ' αρχαία κείμενα, που λέει πως λατρεύει, σα μεταφραστούν στην καθαρεύουσα, μασκαρεύονται και κατανοούν αγνώριστα; Τότε γίνεται, τι δεν κατόρθωσαν οι αιώνες: θάφτονται κάτω από τη σκόνη κείνη, που σκεπάζει όλα τα παλιά κι' άχρηστα πιά πράγματα. Τότε μονάχα κατανοούν μάθημα, πονοκέφαλος, κούραση και γασμούρημα. Οι μεγάλοι τραγικοί ποιητές μας κ' οι πεζογράφοι μας, ντυμένοι με το φόρεμα αυτό που ανασύρθηκε από τάφους, μυρίζουν πιά μούγλα και θάνατο. Θαρρείς πως μιά σκοτεινή κ' έχθρική διάθεση, βάλθηκε να τάρτραγαλλίσει, πριν τάρπουσιάσει στον τωρινό αναγνώστη, από όλη την όμορφη τους κι' όλη τη ζωντανία τους.

Πάρα πολλά είναι τάρ παραδείγματα, που θα μπορούσε κανείς ν' αναφέρει. Τον τελευταίο αυτό καιρό είναι την άτυχία και την ετύχια να διαπιστώσω ξανά την παραπάνω αλήθεια. Έκανα τη γνωριμία μου με δυο νέες μεταφράσεις, που τις χωρίζουν κόσμοι δλόκληροι στην πρόθεση και γάος στ' αποτέλεσμα. Η κακή γνωριμία μου έγινε με μιά μετάφραση στην καθαρεύουσα της «Απολογίας» του Πλάτωνα, που είδε το φώς πριν λίγους μήνες. Πρόκειται για μιά «έγκληματική» πράξη. Γιατί έτσι μονάχα μπορεί να νασακτηρίσω, το πώς ένας άνθρω-

πος τόλμησε, στάρ κατάρ καθούμενα μά- λιστα, να μετατρέψει σε πληγτικό, σ' ανούσιο, δίχως καμιά όμορφη, δίχως ύφος και δίχως άτομικότητα, τώ έργο αυτό του μεγάλου φιλόσοφου, με τη δαιμόνια σάτιρα μπροστά στώ θάνατο. «Όποιος, σκέφτηκα, γνωρίσει την «Απολογία» από αυτή μονάχα τη μετάφραση, θάρ τρλίβει με τώ δικίο του ό άνθρωπος, τάρ μάτια του και, αν δέ μπορεί να διαβάσει τώ πρωτότυπο ή αν δέν έχει άλλη μετάφραση πρόχειρη, (την έξοχη τώ αλυσμόνητου Νιρβάνα), θ' αναρωτιέται τί έπαθαν οι σοφοί τώσων αιώνων κι' ανακήρυξαν, «αυτό τώ κατάρσκεύασμα», άριστόύργημα; Κι' ό κοινός αυτός αναγνώστης, μη κάρωντας να βρει μιάν έξήγηση που κάπως να τόν ικανοποιεί, θάρ καταλήξει στώ συμπέρασμα, πώς μιά «πρόληψη» είναι και τίποτ' άλλο πώς οι άρχαίοι συγγραφείς είναι μεγάλοι.

Τήν αντίθετη καλή γνωριμία την είχα με τις «Νεφέλες» τώ Άριστοφάνη, σε τελευταία μετάφραση τώ άγαπητώ μου Κ. Βάρναλη. Τήν παίρνετε στάρ χέρια σου κι' από τις πρώτες σελίδες, τί λέω, από τις πρώτες κιάσες γραμ-

(ΣΥΝΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6)

Η μελωδία ήρθε από μακριά μαζί με τώ νυχτερινό αεράκι — μιά από κείνες τις πνοές που γεννιούνται στώ σκοτάδι τώ θερνιού μεσονυχτιού, φυσούν ύπουλα κι' άθόρυβα από στεριά σε θάλασσα, μοιάζοντας πότερο με άνεμο διάβα ξωτικών παρά με άνεμο, τώ θεού άερα... Είναι ή ώρα που οι νόμφες τών δασών, οι καλλιπυγοί, οι λευκώλενοι, με τάρ χυτάρ μαύρα μαλλιά και τούς λιγνούς άστράγάλους, πηγαίνουν — άόρατος άέρινος σαρφετός — να συναντήσουν τάρ ζωτικά της θάλασσας, πάνω στάρ φύκια τών σκαπέλων και τήν άίμο των ενάλιων σπηλιών. Προσφέρουν τάρ μυρωμένα φτέρη, ρίγανη, πουρνάρι κι' άγράφηλη κορμιά τους στάρ χάρια τών θαλασσιών τελώνιων. Η Έκάτη, καβάλα στώ φεγγάρι της χάσης, ρίχνει πέπλους άσημιού και ντροπής στάρ θείκα σμιξίματα, πήπως και κανείς φοβός ή άλλος θαλασσινός, πελαγώμενος γιά νάρ φαρέσει τούς μαύρους ροφούς, τις ραβδωτές πέγκες, τις άσημιές τσιπούρες, τάρ χρυσά λιθρίνια, και που ή άπόγεια υπερκόσμια πνοή τώ μεσονυχτιού τούσβυσε τώ πυροφάνη, μήπως έδει κι' άντικρύσει με τάρ φθαρτά, τ' ανθρώπινά του μάτια τούς θεούς ν' άγαπιούνται. Και με τώ πρώτο γλυκοχάρμα, όρθρο βαθέος, τώ σμάρ τών νυμφών έπιστρέφει, με τάρ φτερά τώ πρώτου πελαγίστου μπάτη, στάρ ίσκιεράρ λημέρια τών

δασών, κι' άποκοιμέται ύπνου γλυκο και κουρασμένο κάτω άπ' τώ θόλο τώ πλαταγιού, της δέξιας, της άγριοκασιανιάς, φυλόγοντας μ' ήσωνή στάρ γονιμοποιημένα σπλάγχνα τώ σπόρο που χαρίζει στήν Ελλάδα τούς αλιώνους, τούς άθάνατους, τούς άνεξάντητους θεούς της.

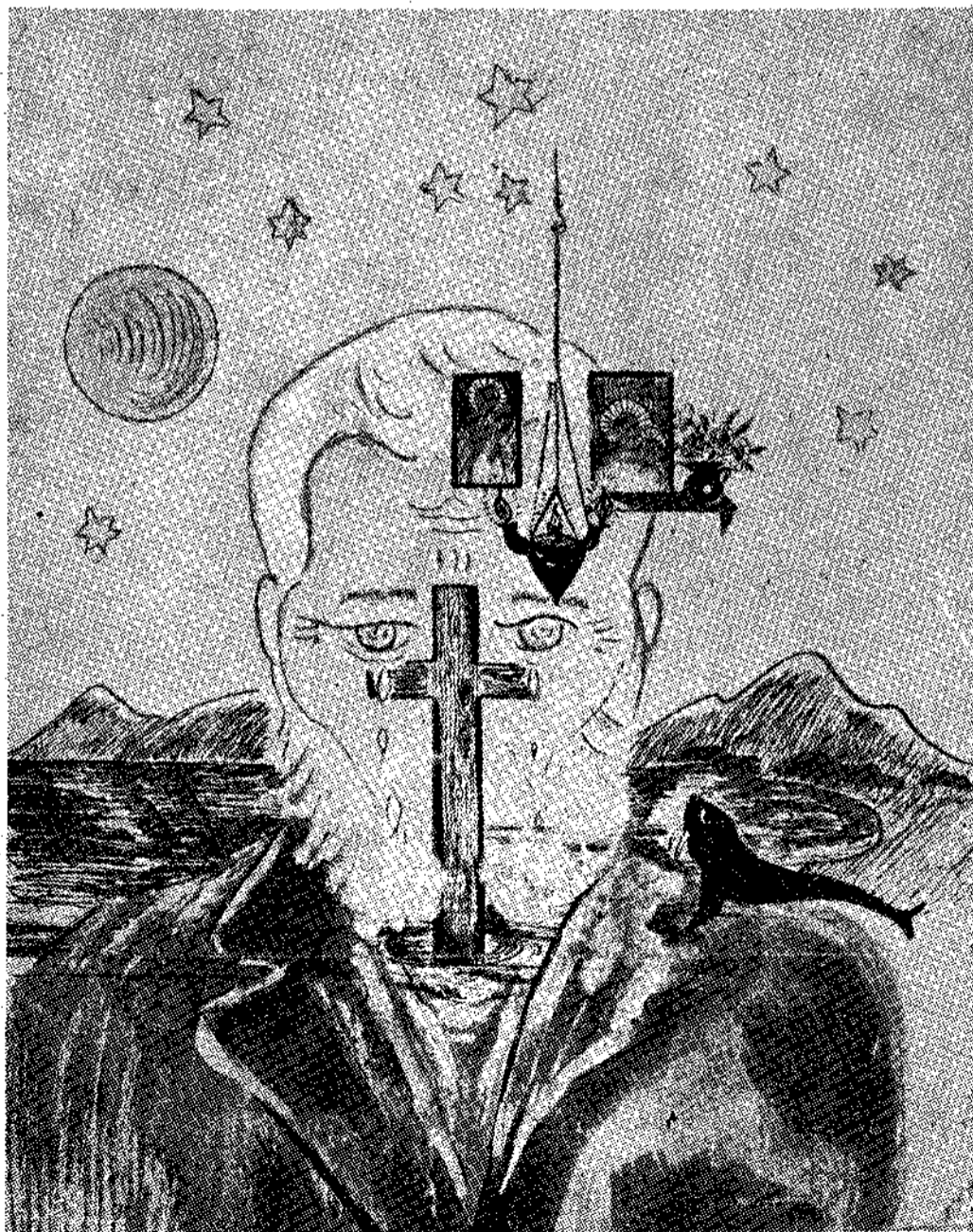
Η μελωδία ήρθε από μακριά μαζί με τώ νυχτερινό αεράκι. Τώ άγέρι τυλίξε τώ κορμί μου με δροσιά βολσαμική, κ' ή μελωδία μπήκε στώ πάχος τώ ύπνου μου μαλακά και σταθερά, προχώρησε βαθεία, βρήκε τάρ νασκαμένα κέντρα τών νεύρων μου και τάρ σιγοέπλησε. Ήταν νύχτα. Δέν ύπήρχε λόγος ν' άνοιξώ τάρ μάτια γιά νάρ ιδώ τώ σκοτάδι. Τώ ένοιωθάρ να τυλίγει και μένα, όπως όλα τάρ πάντα, να σέρνεται πάνω στώ κορμί μου, να σαλεύει στίς σχισμάδες τών βλεφάρων μου, να πληρώνει με τήν παχύρευστη ούσια του τις κυψελίδες τών πλεμονιών μου. Τώ σίμα ξανασυνόταν στίς άρτηρίες, όπως ήρθε από τις φλέβες, άρρυθμο και άργοκίνητο, βαθύχρωμο και σαθρωπό. Κ' ή καρδιά έπαλλε άργά, καταθλιπτικά, σε μακρυνούτα δυνατούς χτύπους που άνηχούσαν στώ ήχητό τώ στέρνου σάρ γδοήπος κύματος σ' ύποβρύχια σπηλιές.

Και ξύπνησα... Οι αίσθήσεις μου άναδύθηκαν από τη χρονικά περσιμένη θολούρα της προύπαρξως, έκείνη που φέρνουμε μαζί από τώ δρόμο της άνεκαθεν ζωής μας, όταν μάς ύλοποιεί ξανά τώ τυχαίο γεγονός μιάς συνουσίας. Είναι ή θολούρα που κρύβεται μ' έπιμέλεια από τήν χαμένη ανθρώπινη αντίληψη μας, τις σίδε σε ποιά μυστική γωνιά τώ ζωικού νεφελώματος που άποτελεί τη συνέχεια της πολύμορφης, της αιώνιας ύπαρξής μας, της ανανεύμενης άνάμεσα σε γέννηση και θάνατο. Αναδύθηκαν με γοργάδα ίλιγγου, που πλάτυνε τώ στέρνο μου, τώ γέμισε άέρα, όλον τόν άέρα της γής, και κατόπι αϊθέρα, όλον τόν αϊθέρα, ώσαν τώ σύμπαν να χάρεσ' έντός μου, τώ σύμπαν να ήμουν έγώ. Κ' ύστερα, όλα ξανάρθρον στίς τρεις φυσικές τους διαστάσεις. Η τέταρτη, ή υπερφυσική, με έξφυγε άκόμα μιά φορά στόν έρχομό της πραγματικότητας. Μιάς πραγματικότητας, που δέ με πείθει πιά.

Και ξύπνησα, κι' άνοιξα τάρ μάτια μου γιά νάρ ιδώ τώ σκοτάδι. Τόσο ήμουν βέβαιος γιά τήν ύπαρξή του, ώσαν ό φραγμός τών κλειστών βλεφάρων να ήταν άπόλυτα συμβατικός. Ήμουν βέβαιος και δέ γελάστηκα. Σκοτάδι παντού, στίς δυδ κάθετες διευθύνσεις, τις τρεις όριζόντιες. Μόνο στήν τέταρτη, άπέναντι άπ' τώ κρεβάτι μου, ένα μικρό όρθογώνιο ξεφεγγε κάπως από τη μαρμαρυγή, της βαθύτατης νύχτας, κινώ σκοτεινό πάνω στώ άφωτο, μαύρο, με λοξή διοκόσμηση τόν άπειρόκοσμο ούράνιο δρόμο τώ Γαλαξία, από Βοριά σε Νότο. Και δέν ήταν δλόκληρο ξεκάθαρο τ' όρθογώνιο τώ άμυδρού άντιφεγγίσματος, μέσα στώ τελάρο τώ άνοιχτάρ παραθύρου. Μιά σκιά μελανότατη σφετεριζόταν τη γεωμετρική του σαφήνεια, σκιά ανθρώπου:

«Ψυχή μου, ψυχή μου, άνάστα, «τί καθεύδεις; Τώ τέλος έγγίζει, «και μέλλεις θορυβείσθαι» άνά- «νησον οδν ίνα φεισθαι σου «Χριστός...»

Μελωδία ύποβλητική, καταθλιπτική, είπωμένη σιγά με φωνή «βαρείαν, βραχινή και οινόφυλα»... Προσπάθησα να τοποθετήσω τόν ψαλμό μέσ' τη μορφολογία της έκκλησιαστικής μουσικής. Αν και δέν είχα καμιάν ειδιότητα ή γνώση, «Άφισα τη διαίσθησή μου να κάνει τήν ταξινόμηση: Κοντάκιον αυτόμελον... ήχος πλάγιος δεύτερος». Αυτό ήταν. Είναι στιγμές — σπάνιες, γεννήματα τών νυχτάρ,

«... Τίμα τόν σκαυρο σου σαν αίνιος άνθρωπος». (Ζκίτσο της δ. Κ. Λάσκαρι γιά τώ διήγημα τού κ. Μ. Καραγάτση «Ο άνθρωπος με τώ κανελίπανώφωρο».)

ρινών ονείρων και της παράξενης δια-
 γνωσης που άφηνε το πέρασμά του. —
 είναι στιγμές που ο άνθρωπος κατέγει. —
 τη σφαιρα του κόσμου. Που ξαναθαμάται
 την άδυστα σφαίρα αλλεξέστη αναρχία. την
 απελευθέρωση της ρυθμικά ποικιλομορφίας στην
 συνεχή ανανέωση. (ανάμεσα γέννα και
 θάνατ) ζωή του. Μά η εφορία αυτή είναι
 πρόσκαιρη. της στιγμής, και βασικά έ-
 σαν να φέρουνισουν το διωγμὲν' απ' τον
 ζυμητό στερνὰ άνετρα. Με τον εξαρχαί-
 ο της πραγματικότητας, ξαναγράφει η
 βολούρα, κ' η άγνοια και το σκοτάδι...

— Άναστηθήκα. κ' άκούμησα με κό-
 πο το κορμί μου στα μεζιλάρια. Κούρα-
 ση κυρίαρχη τοξίνωνε όλες τις ίνες μου,
 και ήμουν άθμωος, με όδυνήρους βολ-
 βούς και μηλιγγια σφίχτα. Βρήκα ψη-
 λότητα, λάσι στο κορμόνιο, ταίγιορ και
 σπρίτ. Ο καπνός, περνώντας τ' ορθόγωνο
 της βαθυκόσμης άνταύγειας, μπλέ-
 χτηκε με το γαλακτερό νεφέλωμα.

— Δός μου και μένα ταίγιορ.
 — Έλα να πάρεις. Είμαι πολύ κουρα-
 σμένος. Με συμπαθές...

— Σηκώθηκε από το περβάζι όπου καθό-
 ταν και τ' ορθόγωνο, λεύτερο πιά, στο-
 λιστική με την Πούλια στην κάτω μεριά
 του. Η νόχτα ήταν στο τέλος της. Άότος,
 προχώρησε μέσ' την άπλυτη νόχτα της
 κάμαρας, άόρατος με αίσθητά απ' τη
 βαρεία του περπατήσια, κ' ένα κάποιο
 νοητό αντίεγγύισμα με άνάδινη η ύλι-
 κή του ύπαρη, νοητό στην έκη έκείνη
 αίσθηση που είναι όπως η πρώτη μιας
 μουσικής πεντάδας ύπερσυστάσεων. Μό-
 νο άν έφτασε κοντά μου, είδα τα μάτια
 του να λάμπουν — πολύ κοντά στα δικά
 του μάτια — κ' είχα εκείνο τον άμυδρό,
 το φτωχό, τον ύποκύαντο φωφορισμό της
 άπειριότητας πυρολαμπίας. Έπαιρε το
 γάρο και το πρότενο το δικό μου ν' ά-
 νάμαι. Στο ρέμα των άνοιγμένων πλεμο-
 νιών του, οι δύο καίτρες θράσσαν και
 ψευτοφέρασαν το πρόσωπό του. Γέρικο, ρι-
 κινό, κουρασμένο, βασανισμένο, με γένια
 και μαλλιά φαρά, λερά, άνάκατα. Μότη
 όγκώδης, παραφορημένη, ύπεραμική,
 με έπιλομένο πάνω της ένα δούτι γα-
 λαζώνος φραγμένον φλεβών. Η νόχτα των
 χειλιών είχε πίκρα, τα γαλαζιά μάτια
 κυττώσαν με άπέραντη άντίληψη κάποιο
 δράμα γαλήνης, έγκαρτέρησης, καλωσύ-
 νης.

— Έυχαριστώ, μου είπε κ' η άνάσα του
 κυράνηγος την άσπρησή μου με μόδα
 κοκαλωμένου κρασιού.

— Οί άμπελοι του Κυρίου, μουρούρισα,
 με κακία.

— Ο φωφορισμός των ματιών του καρ-
 φώθηκε παραπονετικά στις κόρες μου.
 — Ποιός δεν έχει τα πάθια του...

Είνας ο τρόπος που λέγονται μερικά
 πράματα. ο τρόπος που μαρτυρείται η
 βαθύτατη άντίληψη, ώστε να μη μπορείς
 ν' άρηθείς μ' ένα συμβατικό ψέμμα. Ά-
 πόμεινα σιωπηλός, ρινηλός, στο διάβα
 του νυχτερινού άνέμου... Ένας πετεινός
 λάλησε μακρὰ, κ' άλλος του άπάντησε
 μακρύτερα, τρίτος πὸ πέρα, κ' ο φωνές
 των άπόλοιπων μόλις άντήχησαν, έσβη-
 σαν, γάχικον στην κλίμακα του μακρῶς.
 — Η θάλασσα κοιμάτος.

— Τι έφαλλες πρωτύτερα; τὸν ρώτησα.
 — Έψελαν για σένα, που κοιμήσουσιν και
 σὺ κ' η ψυχή σου... Κ' άκόμα κοιμάτι η
 ψυχή σου, γιατί ποτέ της δεν ζύτησε.
 Δεν είδες και δε γνώρισες.

— Νί... την Άλήθεια, τη Μεγάλη Άλή-
 θεια...
 Σήκωσε το τρεμάμενο από το σπρίτ
 δάχτυλό του στὸν ούρανο. Κ' έφραγγε το
 δάχτυλό του μέσ' το σκοτάδι, λές κ' ο
 ούρανος άντοπόδινη τιμή με την άστρα-
 φευγαλία του, στην πίστη του γέροντα.

Δεν είχα ν' άποκριθὸ τίποτα. Τά έπι-
 χειρήματα τὸν φωτιζόμεν, τὸν φανατι-
 κὸν, τὸν προσληπτιστὸν είναι άπόρρητα
 στο συμβατικό μου. Η πίστη δεν
 συζητείται: συζητεί τὴν άπιστία, την κου-
 ρελιάζει, την πολεμά. Το ίδιο κ' η άπι-
 στία, από άρνηση έγινε δόγμα. άρα πι-
 στία, τυφλή σάν κάθε πίστη, πολεμιστρα
 έπιθετική, άνήγη. Τί λογικό μπορεί να
 φέρε η συζητητική σύγκρουση δύο δυο
 κειμενικά άπόρρητων δόγματων;... Ή, τὰ
 δόγματα, τὰ μισὰ τὰ δόγματα! Χιζῶν
 φρόχθη άνοησίας άδιώπεραστο, τέρμ' ά-
 ποτελεματώσεως μπροστά στην άλήθεια
 έφρουνα του ανθρώπινου πνεύματος.

— Δεν ξέρουμε τίποτα, μουρούρισα. Τι
 πιστά. Η μοίρα μας είναι η αιώνια άνω-
 νιακή έφρουνα για την Άλήθεια, ενῶ έ-
 λεγα πὸς ίσως το τίποτα να είναι η Με-
 γάλη Άλήθεια. Μά δεν τὸ λέω. Πὸς το λιμ-
 με μέεις ο άνθρωπάκος, που τίποτα δεν
 γνωρίζουμε, να πιστεύουμε, έστω και
 στην άλήθεια αὐτὸ το τίποτα; Γέρον-
 τα, σὲ ίκτεώω, άσε με στη γαλήνη της

άρνησής μου. Κύτταξε τη ζωή με τὰ μά-
 τια σου πὸς οὐ έδωσε ο Θεός σου, και μη
 ζητάς...
 — Και σὺ, και σὺ, μ' έκοψε άπότομα, δε
 ζητάς, δε ζητάς; Σου άρκεί ὅτι άντίκρυ-
 ζουν τὰ φτωχά, τὰ μουσικά, τὰ φρατά
 μάτια του κρανίου σου; Πὸς καταφρες
 να τυφλώσεις τὸς δούλοψύχους, τὸς άλ-
 λους ὀφθαλμούς. Ο τυφλοπόντικας βλέ-
 πει και γνωρίζει περισσότερα.
 Βήλας βαρὺς τὸν έκοψε την ὄμια.
 Άκούσα τὸν αέρα να σφουρίξει μέσ' τὸς
 μισοφραγμένους βρόχους σου. Κ' ὅταν
 ἤσυχασε, σάμπως ναγε λημονήεις την
 ὄμια μου. Με σιγαλή φωνή άρχισε να
 ψέλλει:

«Ράβδον δυνάμεως κεκμημένοι,
 τὸν Σταυρόν τὸν Υἱοῦ σου Θεοῦ...
 εν αὐτῷ καταβλάθημεν τῶν
 ἔθρων τὰ φρούγματα, οἰ πόθω
 σε άπάστυτος μεγαλύνοτες».

— Ούτε φρούζω, είπα, για να καταβύ-
 λεις τη φωνή μου, ούτε «ράβδον δυνά-
 μεως» είναι το άγίοτατο σύμβολο της Ά-
 γάτης τὸν Ναζωραίου. Χριστιανέ, τίμα τὸ
 Σταυρόν σάν αιώνας άνθρωπος κ' όχι σάν
 βουζαντινὸς καλόγερος.

Σηκώθηκε από την καρέκλα πολύ τα-
 ραγμένος. Είδα τὰ δάκρυα, καθώς ά-
 πλώθηκαν στις κόρες, ν' άπαλύοντο
 το ψυχρό γαλαζίο φῶς τὸν ματιών του.

— Δεν ἔβλεπα να πῶ... να σὲ πειρώσω...
 Έτσι, είπα ενῶ άπολυτικό, καθώς μου
 ἤρε στη μνήμη... Όσοι μάγουναται τὸν
 άνθρωπο στ' ὄνομα τὸν Ἰησοῦ, είναι και
 καί χριστιανοί... Έκείνος ἤρε στη γῆ για
 τὸν άνθρωπο, τὸς καυμούς και τὰ πάθια
 του. Και σταυρώθηκε, και πέθανε...

— Κι' άναστήθηκε...
 Κύμα χαρὰς πλημμύρισε την καρδιά
 του.

— Να, κ' άναστήθηκε. Κ' ανήλθε εις
 ούρανοσ. Κ' ἔκαθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ
 Πατρὸς...

— Έκοψε άπότομα τὸ λόγο του και είπε
 με φωνή ραγισημένη.
 — Λόγια... λέω πολλά λόγια. Αὐτή τη
 ζωή την κυβερνᾷ τὰ λόγια, τὰ κοίφια,
 τὰ μάτια...
 — Τά έργα λογαριάζω. Και σάν είδε
 πὸς να τὸ πῶ... Ν' άπομείνει η ψυχή μας,
 ὁ έαυτός μας, τὸ πραγματικό και βαθύ-
 τοτα «έγὼ» μας, γυμνὸ από την προσω-
 πίδα τὸν λόγων. Πὸς δύνανται τὰ το
 πετύχει;

Περίμενε ν' άποκριθῶ. Και σάν είδε
 πὸς σιωποῦσα, έξακούθησε.
 — Είμαστε πολλά φύλη, τόσο παλιά, ὅ-
 σο κ' η Μεσόγειος πὸς μᾶς γέννησε κ'
 έθρεψε. Έφύγαν τὰ νεάτια πὸς έκαναν
 τὰ μάτια μας ν' άνοιγουν πόνονα μπρὸς
 στὰ πάντα. Συγκαίρια θέλησα να τὸ ζη-
 τήσω συμπάθω. Μά ενῶ τὰ κινηματα
 τὸν χαμηλὸν ψυχικὸν ἐκδηλώσαν έ-
 φεύγουν τὸν έλεγχο της λογικής, η άμει-
 νη άντίδραση της καλοσυνημένης μετά-
 νοιας δεν θέλει να φανερωθῆ το ίδιο σύ-
 θρημα. Άπό φτηνὸν έγωισμό, συγκρά-
 τηση τὰ λυπημένα λόγια πὸς άνέβηκαν
 στὰ χείλη μου. Μόνον έσκούσα το κεφάλι.

— Και σεις, είπε, τὸ βάλαμε τὸ θέη
 του κανελίου πανωφρουτο; Τι βάλατε;
 — Η άπόκριση ἤρε ασύδηρη στὰ χεί-
 λη μου, τόσο ασύδηρη πὸς μόνον κατόπι
 ένοιωσα τη σαρκαστική της άρνηση:
 — Τι βάλαμε; Τὴ γενιάδα τὸν γερμα-
 νοβερβανὸν προφήτη της λιβιδίας.

Κατάλαβε πὸς σάρκαζα, πὸς τοσα-
 πατούσα τὸ σημερα μαζί μ' αὐτὸ και μέ-
 να τὸν ίδιο. Και ταράχτηκε...
 — Γέμω... Πὸς θά ζήσεις, δίχως πι-
 στη; Πὸς θά δημιουργήσεις;

Δεν ὑπήρχε άπόκριση στὸ ερώτημα,
 κ' αὐτὸ, γιατί ποτέ δε μ' ένιασε τὸν ἄν-
 κ' πὸς ζῶ, τὸν ἄν και γιατί δημιουργῶ.
 Το δημιουργεῖν σκοπὸς της ζωής; Όποι-
 ος δεν ένοιωσε τη μεταοίτηση αὐτῆς της
 άπάτης... Σκοπὸς της ζωής;... Δεν ὑπάρ-
 χει κ' ἄν ὑπάρχει, τὸν άγνωστου κ' ὅ-
 τε λόγος να τὸν μάθουμε. Τὸ ν' άνοι-
 γεις τὰ μάτια στὸ φῶς της χαρουγής,
 τὸν μεσημεριῶ, τὸν δειλινοῦ, τὸ να στή-
 νεις τὸ αὐτὸ στὸ τραγοῦδι τὸν άνέμου,
 τὸν πουλίδων, της τρικυμίας, τὸ να δίνεις
 τὸ σῶμα σου στη γούστη τὸν σπαφυλιῶ,
 της πεταλίδας, τὸν κρασιῶ, τὸ ν' άπλό-
 νεις τὸ βρέμα σου στην άφή του ἡλιου,
 τὸν μπάτη, της έερῆς ψυλλωσίας, ἢν
 είναι σκοπός, κ' ὄρωπος και μεγάλος;

Αὐτὸς διάβασε τη συλλογή μου δίχως
 λέξη να ξεστομίσω. Κ' έσκυψε άνωτα
 κά. και μοῦ είπε με φωνή βαρειάς ά-
 μαρτίας:
 — Σκόπος και μεγάλος μάστα... Μά
 παρὰλέως εκείνο πὸς μεῖς ὅτε στὸν ἑ-
 αὐτὸ μας μολογούσαμε. Έκείνο πὸς σεῖς
 χαϊρόσατε δίχως ν' νιώθετε την άπει-

— Τὰ παραμῦθια είναι παραμῦθια, κ' ο
 παραμῦθιας μιλᾷ για τὸν έαυτὸ του. Ο
 άνθρωπος είναι ψεύτικες κοιλίες στὰ χεί-
 ρια του, και μόνον ο Θεός δύναται να
 γράψει την ιστορία τους.
 Άντιχως ἡ βαρεία περπατήσια του,
 και τ' ορθόγωνο του παράθρονο μισο-
 σκεπασμένης ξανά από τὸν ίσκιό του.
 — Και γ' ἡρε να ενοιασθῶ ὅλους αὐ-
 τοῦς. Μά δεν άπάντησα κανένα. Ο Άόρος
 παίζει τὸ σουραῦλὶ του στην πλαγία τοῦ
 θαλασσινοῦ κοιμητηριῶ, κ' ο άνεμος
 ξεστέρνει πρὸς τὸ κῆμα τὰ χτένια αὐ-
 στερονεκίθετων μοιδικῶν νεκρῶν, τὴς
 χρυσοκίεψης ποικαμίας και τὸς ξαν-
 θὸς βοστρύχους τὸν άνεμειναιον παρ-
 θένων, τὰ σάπια εῶλα τὸν νεκροκρίβα-
 τῶν, ὅλα ὅσα άπομεινὸν από τὰ ξεγώμα-
 τα, θανάτου λάφυρα...

— Θανάτου λάφυρα; Κάπου τὸ έγω
 άκούεις οὐτὸ.
 — Έγὼ τὸ είπα... Έγὼ... Λόγος κενός...
 Όταν κωνήνοσα τὰ λόγια, τὴς έκφρα-
 σεις τὸς ἡγους: βαρῶνας πὸς εἶναι δι-
 μιουργῶ την αλήθεια. Μόνον ψέμμα δύ-
 νανται να γεννηθῶν τὰ λόγια. Η αλή-
 θεια είναι άφατη.

— Μά δεν είναι μόνον ο θάνατος πὸς ά-
 δεύσει τὸ νησι απ' τὸς ἄνθρώπους. Εί-
 να κ' ο χρόνος πὸς κένωσει τὸς ἄνθρ-
 πους από ψυχή. Τριγύρισα, προτοῦ έρθῶ
 ἐδῶ στην κάμαρά σου, τριγύρισα τὰ
 δρομικά, τὰ σοκάκια της πολίχνης, και
 πριν άκόμα πέσοσ' απ' τὰ βουνά, τὰ ξε-
 μέρη, τὰ ρεῦματα, πὸς ἄλλοτε τὰ φῶ-
 ρα οἱ καντήλας τὸν έξακκλήσαν τὸς...
 Έρημιά παντοῦ, σκοτάδι και βεβήλωσις.
 Τὰ μόλυμπια κάνουν τὸς γάμοους τὸς
 πάτω στὴς Άγιες Τράπεζες, και τὰ κοπά-
 δια μαιύνουν με τὴς βερβελιές τ' άγια
 θήματα. Πὸς είναι οἱ ἄνθρωποι, πὸς
 είναι οἱ ψυγές;

Σηκώθηκε απ' τὸ κρεβάτι και πήγα
 κοντά του, στὸ παράθρονο. Η θάλασσα
 φωφορίζει, κ' είδα στ' αντίεγγύισμά της
 τὸ βασανισμένο πρόσωπό του με τὰ δ-
 νάκατα γένια. Τὰ πράα του μάτια τ' ά-
 νόθα, τὰ τόσο άπελπισμένα. Την ἠρημέ-
 νη από τὸ κρασι μίτη του. Τη μορμημένη
 από χριστιανική καλωσύνη ψυχή του. Την
 ξεφρασμένη από εἰδωλολατρικήν ὁμορ-
 φιά κοοδία του. Τὸ κανελὶ του πανωφρού,
 πὸς ὑπῆρξε σύμβολο γουηστικὸ κενό,
 μάστα... Κ' ο Πειρασμός πὸς πάντ' ἄ-
 κλουθεῖ τὸς ἀσεβείς, για να σκεπδαλί-
 τει τὸς εἰσεβείς, έχουσε τὸ κυρτὸ νυχο-
 πόδαρο τὸς στὴς ἀκαθαρσίες της ψυχῆς
 μου, και μ' έσπρωξε να πειρώσω τὸ γέ-
 ροντα:

— Είναι κατὸς τὸρα, πὸς τὸ κανελὶ πο-
 νωφρὸν δεν στέκει πιά λάβροπο στὴς πλα-
 γιές του Λουκαριῶτι.
 Με κύτταξε μ' ὀδῶνη κ' έπιτήμηση.
 Και ντράπηκα βαθεῖα για τὸν άυτεγο
 λόγο μου. Συγκαίρια θέλησα να τὸ ζη-
 τήσω συμπάθω. Μά ενῶ τὰ κινηματα
 τὸν χαμηλὸν ψυχικὸν ἐκδηλώσαν έ-
 φεύγουν τὸν έλεγχο της λογικής, η άμει-
 νη άντίδραση της καλοσυνημένης μετά-
 νοιας δεν θέλει να φανερωθῆ το ίδιο σύ-
 θρημα. Άπό φτηνὸν έγωισμό, συγκρά-
 τηση τὰ λυπημένα λόγια πὸς άνέβηκαν
 στὰ χείλη μου. Μόνον έσκούσα το κεφάλι.

— Και σεις, είπε, τὸ βάλαμε τὸ θέη
 του κανελίου πανωφρουτο; Τι βάλατε;
 — Η άπόκριση ἤρε ασύδηρη στὰ χεί-
 λη μου, τόσο ασύδηρη πὸς μόνον κατόπι
 ένοιωσα τη σαρκαστική της άρνηση:
 — Τι βάλαμε; Τὴ γενιάδα τὸν γερμα-
 νοβερβανὸν προφήτη της λιβιδίας.

Κατάλαβε πὸς σάρκαζα, πὸς τοσα-
 πατούσα τὸ σημερα μαζί μ' αὐτὸ και μέ-
 να τὸν ίδιο. Και ταράχτηκε...
 — Γέμω... Πὸς θά ζήσεις, δίχως πι-
 στη; Πὸς θά δημιουργήσεις;

Δεν ὑπήρχε άπόκριση στὸ ερώτημα,
 κ' αὐτὸ, γιατί ποτέ δε μ' ένιασε τὸν ἄν-
 κ' πὸς ζῶ, τὸν ἄν και γιατί δημιουργῶ.
 Το δημιουργεῖν σκοπὸς της ζωής; Όποι-
 ος δεν ένοιωσε τη μεταοίτηση αὐτῆς της
 άπάτης... Σκοπὸς της ζωής;... Δεν ὑπάρ-
 χει κ' ἄν ὑπάρχει, τὸν άγνωστου κ' ὅ-
 τε λόγος να τὸν μάθουμε. Τὸ ν' άνοι-
 γεις τὰ μάτια στὸ φῶς της χαρουγής,
 τὸν μεσημεριῶ, τὸν δειλινοῦ, τὸ να στή-
 νεις τὸ αὐτὸ στὸ τραγοῦδι τὸν άνέμου,
 τὸν πουλίδων, της τρικυμίας, τὸ να δίνεις
 τὸ σῶμα σου στη γούστη τὸν σπαφυλιῶ,
 της πεταλίδας, τὸν κρασιῶ, τὸ ν' άπλό-
 νεις τὸ βρέμα σου στην άφή του ἡλιου,
 τὸν μπάτη, της έερῆς ψυλλωσίας, ἢν
 είναι σκοπός, κ' ὄρωπος και μεγάλος;

Αὐτὸς διάβασε τη συλλογή μου δίχως
 λέξη να ξεστομίσω. Κ' έσκυψε άνωτα
 κά. και μοῦ είπε με φωνή βαρειάς ά-
 μαρτίας:
 — Σκόπος και μεγάλος μάστα... Μά
 παρὰλέως εκείνο πὸς μεῖς ὅτε στὸν ἑ-
 αὐτὸ μας μολογούσαμε. Έκείνο πὸς σεῖς
 χαϊρόσατε δίχως ν' νιώθετε την άπει-

ρη άξία του. Στο μάτι, ἡ συμμετρία τοῦ
 νηιοῦ γυναικεῖον κορμιοῦ, στὸ αὐτὸ
 παράπονο της ἡδονίζομενης γυναικάς,
 στὴ γλῶσσα ἡ άρμη τοῦ άνόσιου φιλιῶ,
 και στὸ δέρμα...
 Δεν άπόσσω την ὄμια μου, μόνον με
 κυττώσε και λογιόναζε, ὡσαν να πρῶ-
 με τὸ λόγο τὸ σωσιῶ από μένα. Μά
 δεν είχα κόνος ν' ασχολούμαι με τις ά-
 πῆθεις ἐνός λιποτακτῆ της διατίτησης.
 Ἦταν ἡ ὄρα πὸς τὰ φάρια ταμπουσαν
 τὰ δολωματα τὸν παραγοδιών. Τὰ με-
 γάλα σκονιάνα ριγιδίαν από τὰ τοιμη-
 ματα της πείνας. Τῆς συστοφρῆς της ά-
 πελπισίας, τὸς σπασμοῦς της άγνοιας...
 Κ' ὅλα τὰ παραγάδια, λές και τέρμα
 είχαν την ψυχή μου, και την τράνταζαν
 και την πείθεισαν, κυλώντας στὸ μακρῶ
 τὸς πρὸς αὐτήν τὸ μῆνυμα τὸν υἱῶν
 θανάτων της θαλάσσης.

— Ο βαρὺς ψαλμὸς του άντήχησε πάλι.
 — Ένοιωσα τὸ κῆμα τὸν λόγου του, κ' ὁ
 άποζητῶς ἐξέλασμο: «Μη καταπιστεύεις
 με, άνθρωπίνη προστασία, Παναγία Δέ-
 σποινα, ἀλλὰ δεῖσαι δέσπει τοῦ ίκέτου
 σου: θλίψις γορ έχει με, φέρεται ὁ δύνα-
 μα τὸν βασιμῶν τὰ τοξεύματα: σκέπη
 οἰ κέκτημαι, ὀδὸ πὸς προσφύγω, ὁ ἄ-
 θλιος, πάντοθεν πολειομένοους, και πα-
 ραμυθίαν ὀκ έχων πλὴν σοῦ...»

— Η καταβλητική μελωδία τοῦ ψαλμοῦ
 ἀπλώθηκε κυματιστά στὸ σκοτάδι της
 φεύγουσας νύχτας, σύρθηκε σὲ άκονα-
 να νερά, ὡς πέρα, ὡς τὸν ὄριζοντα ἐκεί
 πὸς η Πούλια άνοδοῦσαν απ' τὴν άσπρη
 άπεραντωσύνη τοῦ πέλαγου. Τάραξε τις
 στερνές ἡδονές τὸν Σεργήνω, τις ὀστα-
 τες ἀσέληνες τὸν Τριτώνιο, κ' ὄλων
 τὸν ἐνάλιον έξωτικὸν, τὸν φροατοῦν
 διαμόνιο, πὸς ἡ διαστροφή τοῦ σωματι-
 κῶδ μουσικισμοῦ βέλησε ν' άσημίηται δι-
 νωνάς τὸς μορφή πειρασμοῦ. Ὅσαν ὁ
 πειρασμός πρὸς τὴ χαρὰ και τὴν ἡδονή
 να μὴν ἦταν τὸ μέγα κάλεσμα τὸν σκο-
 πὸς της ζωῆς πρὸς τὰ τρισμύρια ὄντα
 πὸν ἠπώλεσαν. Ριγισὸς η θαλασσινή
 ἔκσταση με δυσφορία, μη θέλοντας να δε-
 χτεῖ τὸ σκοτεινὸ θρήνη τὸν συμχαερῶν
 άπάθθησαν. Μόνον μιά φάκια, φευγαλῆ
 νωρίς από τ' άπάντη λημερία της, τὸς
 σπλαγιώδεις ἠμικροῦς Ὑπνοῦς τοῦ Πη-
 λιοῦ, για να βοασήσει στὴς φοκιδές τὸν
 Σπυροδῶν, γητεῦτικη με τὴ μονότονη με-
 λωδία τοῦ γέρο μέρσου. Κ' ἤρε κάτω
 απ' τὸ παραθροῦ κ' άκούου κ' έσφραγι-
 νόνταν, πλέκοντας άπαλά, εφθριζόντας
 στὸ ελάχιστο κύμα. Κ' ὁ Αὐγερινός, πὸς
 ἀκούθησε την Πούλια στην ὄρωμα
 στροφή, ἡ λυκκὸς και πάγκαλος ἑωσφά-
 ρος, πρῶτος τὸν ξεπερνῶν άγγέλιον,
 θεματικόφουλας της ἑλληνηδίας Ἀφροδί-
 της, στοῦς αιώνας τὸν ὀποκριτικό πα-
 λατιστισμοῦ, φῶτισε μόλις τὸ σκοτεινὸ
 διακομὸ της φώκιας πάνω στὰ μαύρα
 νερά.

Αὐτὸς, άπόμεινε σιωπηλός, ἀφοῦ κά-
 ποιος στογασμός έβουσε ἀτέλειστο τὸν
 ψαλμὸ στὰ χείλη του. Κουνοῦσε τὸ κορμὶ
 του έμπρός, πίσω, ὡς κάνουν ἐκείνο πὸς
 τὸς σφίγγει ἀπελπισία.

— Δεν ὑπάρχει τίποτα, είπε. Δεν βρήκα
 τίποτα... Πὸς είναι ὁ; αὐτὸ; Πὸς είναι;
 — Να, τὸ άποκριθήκα. Πὸς είναι; Οἱ
 θαλασσόπληγες άπόρρητες βράγοι, γλά-
 ρων φαλέα και ὄρνεις, ἐκεί ὅπου τὸ κῆ-
 μα τὸν χειμῶνος θραυεῖται μετὰ μανίας,
 διαγένη τὸν βῆθν του εις τὰς ριπὰς τὸς
 άνέμου. Πὸς τὰ έξακκλήσαν, βιοῦοί της...
 πρόσ τὸν Θεόν. Πὸς οἱ Ιερεῖς, γήροντες ά-
 γασθοί, οἱ μεταβιηνοτες να λειτουργῶν
 στον εις τὸς έρημικὸς ναύκους τὸν
 κορυφῶν τὸν νῆον, ἴνα μη οἱ αἰ-
 πόλο, οἱ ένομεριταί, μένουν άλειτοῦργη-
 τὸν αἰτέτοιν ἡμέρας. Πὸς αἱ γράτια, αἱ
 φιλόροποι, αἱ εἰσεβείς, αἱ ακολουθοῦσαι
 τὸς Ιερεῖς εις τὰς ὀλονικτίας και τὰς
 πανυδηρίας με τὴν Σεραφίμη, τὴν σηματο-
 φόρον τὸν παρομοίον ἐκδρομῶν ἐπὶ κε-
 φαλή, αἱ βοητολόγια κατά την λειτουργί-
 αν, είτε Ιστανάμει παρὰ τὸ παγκάρι, εἴ-
 τε σβήνωσαν τὰ ἡμικαυσατα κῆρα, είτε
 άνάπνουςαι τὰς κανδύλας, ὅς πυροφά-
 νια, είτε και ὑποβάλλουσαι, ὅτε τυχῶν ὁ
 ψάλητης, οἰνοβαρῆς, ἔξεχνάτο ἐπὶ τὸ στα-
 οίδιον του και έπαυρει ἑνα ὑπνῶκον με-
 τοξὸ δύο κοντακίων. Πὸς ἡ κατάνειξ
 τὸν ὀλονικτικῶν και πὸς αἱ εὐφρανόμε-
 ναι καρδιά τὸν ὀρθρινῶν ἀπολείτουρ-
 γαν ἀριστημάτων. Πὸς ὁ ὀπερῆσανον ἄ-
 σπυροθαλασσῖται καπετανέοι, με τὰς
 σκόνιας, τὰ βρίκια, τὰ γολετῖα τὸν, οἱ
 σταθεμειντες εις τὴν πατῶσαν νῆσον κα-
 τὰ τὰς Ιεράς τὸν Χριστουγένων ἑορτάς,
 έρχόμενοι από τὸν Ποταμόν και πλέοντες
 εις Μασσαλίαν, ἴνα «κάνουν γιορτές» με
 τὸς ὀκνογενεας τὸν και ἀποπλεύσανον
 πάλιν, ἀφοῦ τὰ ὄβασα ἁγιασοῦσαν και ἄ-

παλλοῦν τὸν καλικαντζάρων.
 — Η φώκια έβωσε την άπόκρι-
 ση, με τὸ δικό της τὸ φοκισιο
 ρογιαλίζ, πὸς ὁ καπετὰν Μα-
 νος τὸ ἀπόλοσ Στάθης Πα-
 ντοστάθης, και ὁ Αγάλος τ' Α-
 γάλοῦ με ὄλην τὴν χορείαν τὸν
 ἀκαφροισιῶτων: Πὸς αἱ χαρο-
 κόμεναι μουρομυθῶσασαι
 γράτια και αἱ λυγαῖα ἀναμικα
 καμένη γριά δεν πρόβλεψε. «Ε-
 κλαγε τὰ παλῖα της γεννοβόλια,
 η γριά, λιημονώντας πὸς δεν έ-
 χουσι τελεμῖο τὰ πάθια κ' οἱ καὶ
 ὄμοι τῶ κοσμοῦ.

Αὐτὸς έκλαυε και δὲν άπο-
 κρινόταν.
 — Τι γυρεύεις; Τι ζητάς; Νά
 κλάμ' αἰώνια τὰ παλῖα μας γεν-
 νοβόλια; Νά θρηνοῦμε τὸς ξε-
 γασμένους θανάτους; Νά μοιρο-
 λογιῶμε τὸ μικρὸ κορυφῆ της Ἀ-
 κριβούλας; Ὅς πῆτε, γέροντα,
 ὡς πῆτε; Θεαρεῖς πῶς η Ἀκρι-
 βία τέλειωσε και στέφειον τὰ
 πάθια κ' οἱ καὶμοι τοῦ κοσμοῦ;
 Μὴν άπαυριέσαι τὸ μέγαλο, τὸν
 ὀπερῶ λογο σου. Ὅχι, δεν έ-
 χουσι τελεμῖο...

Και καθώς ἡ γουραυῆ έσπρό-
 βαζε μό

ΑΝΤΙΟΥΣ ΧΑΖΑΛΙ

ΚΟΝΤΡΑΠΟΙΝΤΟ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ)

«Δεν κάνεις για τη δουλειά του πεπρωμένου», της έλεγε, «είσαι γι' ανάθεμα πρόγραμμα». Και δεν το λέγε για κολακεία, γιατί αλήθινά πίστευε στις διανοητικές ικανότητές της.

Θά τότε βοηθούσε με κάποιο τρόπο, έτσι ή αλλιώς, στη φιλολογοική του εργασία, θά γράφει, έπρεπε να γράφει και η ίδια. Την πίεζε, μάλλον, στο λαμόγιο για μία στιγμή. Την έκανε να καταπιώσει να γράφει διηγήματα και χρονογραφιστικά, που, φυσικά, δεν ήταν επιτυχημένα. Ένώ της έδινε θερμούς πρώτα έπαιτα τον έπαισε βοήθατος. Δεν της έλεγε μιαία πια για το ταλέντο της. Έπαισε από λίγη ο Μελωδία παράτησε την φωνή της και κάθισε σε σκάκι. Η μόνη άσπασοση που της άπομεινε ήταν ο Γάλτερ. Η έκρηξη της δεν έγινε άλογο από αυτόν. Το θεμέλιο της ζωής της ήταν αυτός. Το θεμέλιο, λοιπόν, έφηνε τώρα μακριά και την άφηνε επί εδάφους κρημνισμένη.

«Αν ήθελε να μ' άφηνει ήχοο μονάχα», συλλογιόταν πάλι ο Γάλτερ.

Εστράφη προς τον ύπνογιο στομάχο. Στην είσοδο ένας έφημερίδοπώλης διάλασσε τις θρασυές έφημερίδες. ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΕΙΣ ΠΡΩΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΕΣΙΝ. Τον παραποκολλήσαν με τρεπύσσιν τριμήναια, που προκαλούσαν κάθε άναγνώστη, σε να τον έδρασαν στα μάτια. Ο Γάλτερ άνδρασε μια έφημερίδα για να δώσει να πάρει ο νόος του. Στο κυβερνητικόν νομοσχέδιον με την ύπερηφάνειάν των φιλελευθέρων έπεράσαν εις πρώτῳ άναγνώστην με την συντηρημένην πλειοψηφίαν. Ο Γάλτερ διάσασε την είδηση με εύχαριστήν. Είχε προχωρημένες πολιτικές ιδέες, που δε συμφωνούσαν, θέσασα, με τη γνώμη της εσπεινήνης έφημερίδας. Το άφρητο της ήταν γραμμένον σε βάνασον γλώσσας. «Οι παλιάνθρωποι», συλλογιόταν ο Γάλτερ ενώ το διάβαζε. Το άφρητο τον παρομοίωσε σ' ένδοσιούσιο για όλες τις προπλάσεις, που κατακάρει καμιά άβασα. Ένα εύχαριστό μίος για την Κεφαλοκρατία και για την ηγεγίστραση. Οι φρασιολογίες της άποκρίνονταν γκερμίζονταν για μία στιγμή, η προσοική δήη της ζωής παραμερήζονταν. Τονε πλημύριζε η χαρά της πολιτικής μαχίας και ξεπερνούσε τα σύνορα του, γινόνταν, έτσι να πούμε, μεγαλύτερο από τον έσούτο του—πιο μεγάλο και πιο άπλόο.

«Οι παλιάνθρωποι» ξανάειπε, έννοώντας τους δυνάστες και τους μονοπολιτές.

Στο σταθμό του Κόιντος Τσούν κάθισε πάλι του άνας ζαρωμένου γεννητάκος, με κόκκινο μαντήλι στο λαμό. Η μωρδιά της πέπας του ήταν τόσο πνευρή, ποση άβασα έπαισε παρά, μακριά από το γέρο. Είθε μια, άλλα έσασκερήτικα και προτιμώσε να μη κινήσει. «Αν άπομικρύνονταν για να μη τον ένοχλήη η μωρδιά της πέπας, θά ήτανε προσβολή, θά περαιοόταν ο καπιτιστής. Ο σταυρός κοπής του νίμιζε το λαρύνγι, του φερνε έθλα.

«Πόσει να σέβασαι τα γούστα και τα ένστικτά σου», συμβίησε να λέγει ο Φίλια Κωλέας. «Τι άποφέλει η φιλοσοφία από δεν άποφάσει στη συστηματική των άπομικρύντων; Αν δεν άπομικρύνε ποτέ θρησκευτική πέπια, είναι τέλλω να πιστεύεις σε θεό. Απαράλλαγα θά μπορούσες κανείς να λέγει ότι είναι εύλατρη προφή ή στρείδια, ενώ ο ίδιος δε μπορεί να το φάγει χωρίς να θρασοστομαχάσει». Ένα φούμα ξινού ύδρατα άνάκτου με μωρδιά νικητών, χτύπασε το Γάλτερ στη μήτη. «Οι σοσιαλιστάι το δυνάστες άπομικρύνοντες είναι έθλας, κείνη την στιγμή στην έφημερίδα, άλληθινά ο άλλος έχομε μια περιπόροον σερβίσι και προσέκρινε εις την πρότασιν τον λέξιν. Την άνομισάον κλοπή». Μα, το έλόγιον, ήταν κλοπή από την τόπι των κλεφτών και για το καλά τού θύματων τους. Ο γεννητάκος έσάκιψε και έστρεψε προσοκή και κάθισε μεταξύ των περσιών του. «Έπειτα σφούγγισε με το τακούιν

του το φούμα. Ο Γάλτερ γύρ. «ε έπαισε τόλλο μέρος να μη έλεπει. «Άπλε να μπορούσε προσοκή ν' άρσενε τους φτωχούς και να μισεί τους δυνάστες τους. Πρέπει να σέβασαι τα ένστικτά και τα γούστα σου. Πάσι καλά. Τα γούστα όμως και τα ένστικτά είναι έπαισιόδια. Υπάρχουν παρα πέρα και αιώνας άφραξ». Αν όμως οι άξιωματικες άφραξ άργες δε συμβίησι να σφουγγίσουν με τη φιλοσοφία σου; Κι έλάσαν ήταν έννιά κρούα άπομικρύνοντες με τη μητέρα του σπαστά Λεοπάλδου, κοιντο άπομικρύνοντες. Βασταούσαν κι οι δύο τους από ένα μπουκέτο μωρτολοουδο. Θάσανε παγει πέρα, στη γωνία του Μπατ—και μονάχα έθρικός μωρτολοουδο.

«Άς σταθώσε μία στιγμή να ίδωθω τον κοκομωρή τον Ουδέβριγκτον», είπε η μητέρα του. «Είνα πολύ άρωστος». Χτύπησε την πόρτα της καλίδας.

«Ο Ουδέβριγκτον ήταν βοηθός κηπουρός στο Χαλ, άλλα ένα μήνα τότε δε δουλειά. Ο Γάλτερ τονε θυ ήταν ένα εύχο, σιωπηλό κινωθροπο με έθλα, που δεν του κινωθροπο πολύ το ένδίαφέρον. Μια κούτ' άνοιξε την πόρτα. «Καλησπέρα, κυρία Ουδέβριγκτον». Τους άδύνησαν μέσα στο καλούδι.

Ο Ουδέβριγκτον κοινόταν άπομικρύνοντας πάνω σε δύο τρία μαξιλάρια. Η όψη του τρομακτική. «Ένα ζευγαριό τεραστία ματα με μεγάλες κόρες κοιτούσαν μέσα άπο κοκκαλία του ξεχώριζαν ένα ένα και το πέτσι άστρο και ποτισμένο από τον ίδιον, περιόσσε βαρυέρε πάνω τους. Πιο αρκαλές άμως κι από το πρόσωπό του ήταν ο λαμος του, φικός, άδύνατος, έπιπύτιξ άδύνατος. Και από τα μακία της γυγτικής του ζευμπίνας δύο ροζιάδες έθρτες, τα μπράσια του, μ' ένα ζευγαριό τεραστία σκελεθρομμένες χερές άπλοο το δικρινα με την καταμύλι λασή τους. Και έπειτα η μωρδιά σ' έκεινο το δωμάτιο του άρραστου! Τα παρόδρα ήτανε κατάκλειστα, στο τζάκι έκαπε φωτιά. Ο άρας ζεστός και θορός από άποκρουστική μωρδιά άρρωστου—νωτύω—μωρδιά πούλας που έλεγε και την είχε ώρημισέ σ' ένα είδος νοσηρήν κλάσιν ή πινυρη έστα. Κάθε άλλη μωρδιά και χερσότη έκαμα, άλλα, έπαισε να πούμε, θουοδία φυσική, θέσανε λιγώτερο άναπόροη. Ο Γάλτερ άνατρινασε και τώρα άκομή που την άναμύρισε. «Αναφέρε ε ε σγαρητό για να άπολυμάνη τη μνήμη του. Είχε μεγαλώσει με λουστρά και με άνοιγτά παράθρα. Την πρώτη φορά, όταν ήθελε παιδί, που τον πήγανε στην έκκλησία, έγινε άσχημα από τη γυναικία του πλήθος και τον έβγαλαν γρήγορα έξω. Η μητέρα του δεν τον έναμνιρε από τότε στην έκκλησία. «Ανατριναστέ πολύ όγινα και σκεπτόταν. Η άνατρινασή που σε κάνει ν' άρωστώσιν όταν θουοκίσε με άπλοος συνανθρώπους, άδελφούς σου—πο ή να τους άναμνί. Άλλά ή άνατρινασή. Το κάπασε παλυ αυγόν—άναμύρισε ο Γάλτερ, γαμινεόδοντας με τρωφρότητα. Την έκανε άνω κάτω το γάλι του βύλα. Ουδέβριγκτον. Θυμώτον πόσε σ' ές σταμάτησε όποιο να φάσσανε σπάτι.

«Η μαγειρία σου είχε έτοιμάσει παμιά και κέμη για το τσάι, και να μην το θέλε, τον τραβήσε η ασχηγία του τρόπου που νομίζω κατατόζοντας το ροκίτο σκελετό στο κρεβάτι. Άλλά προσπαθώσε, γιατί να ν' άβινει ν' άναμύρισε και στα ένστικτά σου».

Μετάφραση από τ' Αγγλικά Σταύρου Στάγκ - υ

Τά ένστικτά όμως τά προσδιορίζει η τύχη. Η δικαιοσύνη είναι άνώγια. Η έλεμμοσύνη και η άδελφωσύνη είναι καλά πράμα, μ' όλη την πίπα του γέρου πλάι του και το δωμάτιο του Ουδέβριγκτον που άπομικρύνοντε. Καλό πράμα η έλεμμοσύνη και η άδελφωσύνη γι' αυτό, ίσως. Το τρωτό σταματούσε. Άληθερ Σκουόρ. Βγήκε στην έξέδρα το σταθμό και τραβήσε πέρος το άνασάνερ. Άλλά η κείνην προπλάσιν της Λογικής, όταν σου ταίριαζε, ήταν είναι άπροσοκή, θηθερό θέμα τον έκανε να άπομικρύνοντε. Και στη κείνην προπλάσιν που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

τιος ο έβδομος όμως, έπειδή έπηρεσάτον από τον έξέδραφ της κόρης της πρώτης γυναικας του Έρρίκου, δεν του δινε διαζύγιο. Έκλεισε, λοιπόν, ο βασιλιάς τα μαμνοστήσια. Ένας; όλοκληρος κόσμος ζητιάνοι κι άλλοι φτωχοί άπομύσαν της πέπιας, γιατί πού δεν ήταν ποιος να τους θρέψει. Μα οι Τανταμάτος, γενιά δυνατή και έντιμη, ήτανε μερικές δεκάδες τεραγώνια κηλομέτρα γη, βουνοί και βουνοί. Άνα χρόνια ύστερα, τον καιρό του Έδουάρδου του Έκτου, κέλασαν τις ιδιοκτησίες δύο σχολικιών κοινοτήτων που τις άσφάτασε που δεν είναι προσοκή, όσο κι αν είναι καλά, δεν είναι όμως και εύκολο πράμα να πιστεύεις. Η έντιμότη, η πίστη—είνε καλά πράματα. Άλλά η κείνην προπλάσιν της φιλοσοφίας του για την άρα ήταν ότι η Λούση Τανταμάτος τον τραβήσε άκαταήχητα, σε μιά άκαταήχητη νεράδι... «Τά είσιτήριά σου, παρακάλλι!» Η συτήτη άπεικούσε να εσναρηχίσι έντός του. «Έδωκε τα βυσάτα του και την άπόφυγε. Το άσανσέρ σε λίγο τους έβγαλε πάνω. Φώνασε ένα ταξί.

«Μέγας Τανταμάτος, Πάλλ Μάλ, παρακαλώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Στην ανατολική άκρη του Πάλλ Μάλ, ξεχωρίζον τονε φαντάσικα τα πόρτορον κήρους της παλιές ιταλικής καλλιτεχνικής άκμης και τον πιο κοινότων άσχημω περσιώνων. Η μίσηρη άρείλναι στον πλοτύ της πρόσφατης Αγγλικανοποιημένης έποχής της Αγγλικίας και στον ένδοσιούσιο, στην άρχιτεκτονική ιδιοφυία του Τυέρλις Μπάρρυ, που άναμύρισε τα μανσα-πρεπα πρότυπα στο τεραστίον, άπο το όσμους της ήλιόλοιστης πατριδας τους. Κάτω από τη λερή κρούση της Λέσνης των Μεταρρυθμιστών, το μνημείο μάτι διακρίνει ένα εύχαριστό άμοιωμα του Παλάτσι Φαρνέζε. Λίγη μέτρα παρέκει, μέσα στις άχνες της Λοντρετικής άτιμωσπιαρας, ύμναται η Λέση των Περυήτων, σε μια γιγάντια στήλη έφραξ, με όρη άναστέφανο και ένασπύρη άνασα, για τελευταία φορά. Η μητέρα του άνοιξε την πόρτα να φύγουνε. Το σκυλιά της σναρτούσε γύρω γαυγίζοντας.

Γρίσαν πάλι από το μοναστήρι, μέσα από το λεοβάδι. Σάν φυτίκια και φανταστικά, σαν μικρούλης κινεζικός δράκοντες, το σκυλιά κινεζικε μπροστά τους, πορηζόντου άνάλαφα κάθε έμποδίο και λάκκο. Η τουπιούλιη ούριστα του φροφυγίσε στον άνεμο. Καπότε, όπου το χορτάρι ήτανε ψηλό, καθάσανε σούσα σε να ζητούσε Ζαχαρη, κι άγγάνεταν γύρω, κείθε από τις κορφές των χορταριών, σε ήπλα.

Κάτω από το λαμπρό, πορπαλό ουράνο ο Γάλτερ άσθαδόνανε σαν φου κωμισένο, που τότε λευτέρωσαν. «Έπρεγε, ξεφουνοδός. Η μητέρα του περσιούσε σιγά, χωρίς να μιλά. Κάθε πόσο σπαμωτόζε τις, με δύο άνωλάδες μωχές. Το Άγιο Πνεύμα, οι Άγιες Γραφές και οι λέρες παραδόντες του Άγιου Πατέρα που τον λέγε. Κ' οι άμυρταίοι γινόντο με τις προσευχές των κ' α τ ω ν, με τις θυσίες και τις προσφορές τους στην Άγια Τράπεζα».

Πλόδοι άφροντες με άνησυχη συνέδίηρη είχαν κληροδοτήθει γαί σε στός καλόγους, για να βροαίξη η θυσία και ο εδωαλός της ψυχής τους στον Άδθ. Άλλά η Έρρίκος ο άδύος είχε λιμπίσει μία νέα γυναικία κ' ήθελε να κάνει μαζί της παιδί. Ο πάπας Κλιμεν-

ΤΟ ΞΕΝΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΟΙ ΓΙΟΙ ΤΟΥ ΒΑΓΚ ΛΟΥΓΚ

ΤΗΣ ΠΕΡΑ ΜΠΑΚ (Βραβείο Νόμπελ 1928)

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ)

—Στην κρεβάτοκάμαρα μου υπάρχει κάτι πηγάνι και βγάλε ένω και

Ποίηση

ΘΕΑΤΡΟ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ: Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

ΣΤΟΝ ΗΡΩΪΚΟ ΝΑΥΜΑΧΟ Ι. Γ. ΚΟΥΤΣΗ

Της ανδρειωμένης λευτεριάς
τόν χέρι στεφανώνει
τόν Κούτση, δόλορο, ανέφοβο,
κρατώντας το τιμόνι.
κι' έτσι το λέει: «Εάν "Άγγελος
της νίκης καθώς είσαι
μαζί μου μέσ' το Πάνθεο
τών "Αθανάτων ζήσε».

ΣΤΟΥ ΜΠΟΥΚΟΥΡΑ ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΗΣ

ΕΛΕΝΗΣ ΑΛΤΑΜΟΥΡΑ

Πόσα παλάτια έρεπωσαν!
του Μπούκουρα όμως θάλλει
πλασμένο με της ζωγραφιάς
την τέχνη τη σεμνή,
που η λευτεριά θεμελιώσε
στο λέρδι άκρογιάλι
κι' η Μούσα φτερουγίζοντας
στις δάφνες, άνιμνει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΔΙΧΟΣ ΜΑΣΚΑ

Κάποτε, ω έγώ μου, που τό πρόταξες
διχώς τη μάσκα σου έξω να σέ βγάλω
και μέ τή χείλη τών σοφών μου τάταξες
πως βάθγω κερδιαιμένος δίγως άλλο-
και σάκουσα και τή δάπνια μου,
τή μάσκα μου, τή άφραση μονάχη
κι' έτσι γυμνός χωρίς τήν προσωπίδα μου
έπρόβουλα μέσ' τής ζωής τη μάχη
και τών μασκαρεμένων ο στρατός
μέσ' τής ήθουσίας του τη βακχεία
την άρετη μου γαύρος γελαστός
σαρκαστική τήν έκαμε θυσία
και σέρνοντας, ω έγώ μου, τά ξεσκίδια σου
τής πολιτείας άκουα τήν καπάνια
που άκομπανιάριζε κι' αττή γιά ειλρωεία σου
τής μασκαράτας κοινωνίας τόν παιάνα.

Κ. Μ. ΓΡΑΨΑΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ

(ΣΥΝΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Ο,τι λές θα τό μπιαντάρω
δέ ζυπνές άντιλογίες.
Δέν υπάρχει Δικαιοσύνη».

ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Δέν υπάρχει;
Δείξε μου τήν.

ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Στους θεούς ψηλά!
Τι λόγος!

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Αν υπάρχει' έκει, πώς μένει
άτιμώρητος ο Δίας,
πό 'χει όδείο τό μπαμπά του!

ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Μέν παράτασε άναγούλα!
Δέν κρατείται! Τη λέκάνη!

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Παλαβέ, γεροζεκούτη...
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Εσοχισμένε, σκυλομούτρη!
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Με τριαντάφυλλα μέ ρανίεις!
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Βλάστημε και θεομπαίγητ!
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κρινοστόφανα μου βάζεις,
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Δέρνεις τόν πατέρα σου!
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Μάθε πως μέ πασπαλίζεις
μέ μαλαματόσκονη.

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Ός τά τώρα μέ λυωμένο
σέ ζεμάτια μολόβι,
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Όλα τώρα είναι τιμή μου,
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Αφιλότιμη!
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

«Εξ αιτίας σου δέν πατάει
νιός κανένας στό σκολειό μου,
Μά θα ρθει καιρός να νιώσουν
οι "Αθηναίοι τί δασκαλεύεις
τους μαρούς και τους χαρούς,
ΔΙΚΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Μωρέ, πώς βρωμάς και ζήχνεις!
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Η σύγχρονη φάρασα δέν ένδια-
φέρεται για τίποτα περισσότερο
από τη δημιουργία κωμικών έ-
πεισοδίων, από άποκλείοντας και
δέν είναι άνθρωποι. Οι κατα-
στάσεις που συνθέτουν τη δράση
ουσιαστικά άνούπαρχτες, ο μύθος
μιά κατασκευασμένη υπόθεση με
πολλά μπλεξίματα άπρόοπτα και
άφύσικα και δ,τι μένει από όλα
αυτή την υπόθεση είναι η εξηλά-
δα και η μαεστρία του συγγρά-
φα να παρουσιάζει άν φυσικά
τά άφύσικα και τά ψεύτικα σαν
άληθια. Με τήν προεπιθέση του
σποκλεισμού κάθε πνευματικής
συμπετοχής του κοινού στην πα-
ράσταση, η έπιτυχία γίνεται εύ-
κολη, άν ο συγγραφέας έχει τήν
εξυπνάδα αττή.

Ο κ. Σακελλαριδής τά στοι-
χεία που του χρειάζονται για
μιά τέτοια δουλειά, φαίνεται πως
τά κατέχει άπόλυτα. Με πολλή
μαστορία έγραψε ένα έργο, που
ανάμεσα σ' εκείνα που βλέπουμε
του είδους αυτού, δικά μας και
ξένα, στέκει πολύ καλά τά πό-
δια του, κι' είναι ταριαστό στό
δραματολόγιο που προτιμάει
πάντοτε ο θίασος "Αργυροπού-
λου. Μακριά από τό να παρουσι-
άζεται σαν ήθικοδιδάσκων, σαν
όμητική δίδην κακών κοινωνι-
κών καταστάσεων, σαν τεχνίτης
της σκηνης με βάθος φιλοσοφί-
ας και άξιώσεις φιλολογικές ή-
τό χειρότερο - σαν δημιουργός
νέων θεατρικών ειδών και...ανα-
μορφωτής του θεάτρου μας, σκα-
ρώνει τό έργο του και τό παρα-
δίνει στόν "Αργυρόπουλο, χωρίς
πόδες, έστω κι' άν αυτό το στοι-
ζει τήν περιφρόνηση της σοβαρής

κριτικής, που όστόσο πολλές άλ-
λες φορές, για ένα παρόμοιο
έργο κατώτερης άξίας δέν δυσκο-
λεύτηκε να μιλήσει από τό επί-
σημο βήμα της.

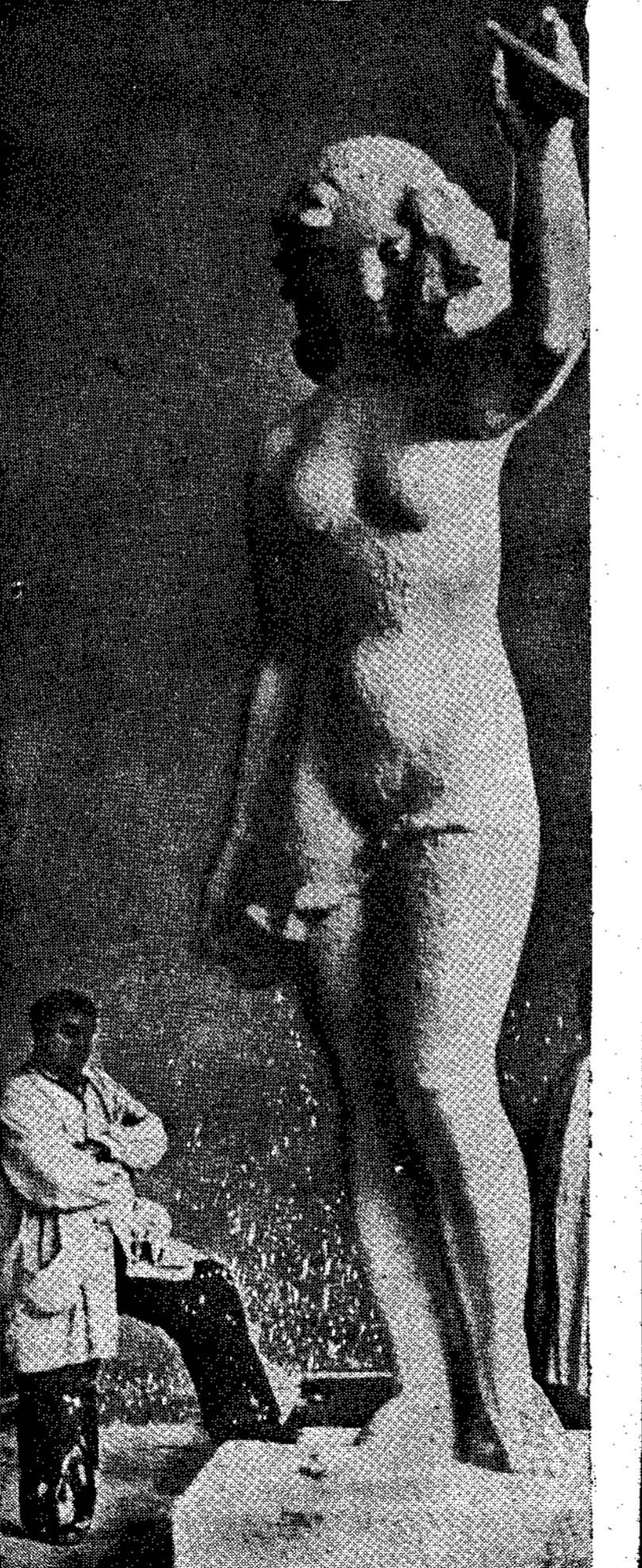
Στά πλαίσια αυτά κρινόμενο
το κομμάτι του κ. Σακελλαριδής,
πέτυχε άπόλυτα. Τά επεισόδια
του μας παρουσιάζονται σαν φυ-
σικά. Είναι πλούσια και μ' όλο
που δέν μας είναι άπρόοπτα,
γιατί πάντα μας προειδοποιεί
σχετικά ο συγγραφέας και μας
προβλίνει τό μυαλό τους, όμως,
είναι μέ τέτοια μαστορία κωμω-
μένα, που μας παρασύρουν στό
παιγνίδι τους. Κενά σ' όλο τό
έργο δέν υπάρχουν κι' άν αυτό
όό τό τύπος του δικηγόρου, που
είναι ο όλιγότερος άπρόσιτος
μέσα στο έργο, δέ μας ένοχλεί.

Ο "Αργυρόπουλος κρατάει ά-
πό τήν αρχή ως τό τέλος τήν πα-
ράσταση με τό φειγμένο του τό-
πο του καθηγητή και μέ πολλά

ξέφυγα θεατρικά κακόμα-
τα, συμπληρώνει τό συγγραφέα
και κάνει τό κοινό να χαίρεται.
Οι μέτριες άξιόσεις που είχαν οι
ρόλοι από τόσο ήθοποιούς, δέν
έπρόδωσαν τήν άνεπάρκεια, ο-
που ήτο η τέχνη της έλλησιμής δι-
δασκαλίας (των τελευταίων και-
ρών, στο θέατρο "Αργυροπούλου),
στός άλλους ήθοποιούς. Σχετι-
κά να γίνον διακρίσεις, δέ θα
ήταν τόσο βολετό. Ξεκινώντας
πό τά δεις φάρασα στού "Αργυ-
ρόπουλου, αφού τή δεις, χαίρε-
σαι που τόσο κολοφωτισμένη,
είναι έλληνηική. Γιατί έχει κι' α-
υτό τό αξία.

ΞΟΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ: Στο προηγούμενο, στη
σελ. 10, εκεί που μιλούσε για τό πόσο
μυρσέο να χραίε ό κόμης της Παιδαγω-
γικής και στην εστέλη, εστέλη, σε-
λι ο τ α σ (σελίος 43) τό περίσπασ-
μένο άπαράσταση από λάθος τυπογρα-
φικό.

Πυγμακή άναπαράσταση τής φιλολαβίας στην "Έκθεση τής Νέας Ύορκης.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΞΗ ΚΑΡΕΛ "Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ. ΑΥΤΟΣ Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ"

ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΣΩΜΑ

Μετάφρ. κ. Γιώργου Βασδέκη

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.— ΟΙ ΔΥΟ ΤΟΥ
ΟΥΕΙΣ.— ΤΟ ΣΩΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟ-
ΣΤΡΩΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝ-
ΘΡΩΠΙΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

«Έχουμε συνείδηση πως υπάρχουν
πώς κατέχουμε μιά εγχοριστή
δραστηριότητα, μιά προσωπικότητα.
Νιώθουμε τόν έαυτό μας διαφερε-
τικών άπ' όλα τ' άλλα άτομα. Πι-
στεύουμε πως καλύτερα όρίζουμε τόν
έαυτό μας, έμιαστε ετυμιοιόμει ή
δυστυμιοιόμει. Αυτά τά διασημά-
τα άποτελούν, για τόν καθένα από
μάς, τήν υπέρτατη πραγαματικό-
τητα.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Τό ανθρώπινο σώμα θρίσκειται,
πάνω στη σκλαία τών μενεδών, μν-
σοβήρις άνώμεσα στο άτομο, καί
στό άστέρι. Σχετικά με τ' άντικει-
μιράς τών δέ τόπο τά συγκυριότητα,
φαίνεται μεγάλο ή μικρό. Τό μέ-
ζαντινο από τό περιβάλλον μας.
«Η νόση μας μάς λευτερεύει άπ'
αυτό. Ο άνθρωπος είναι, πριν άπ'
όλα, έφευρέτης τών όπλων, τών εργα-
λειών και τών μηχανών. Με τή σθη-
θεια αυτών τών έφευρέσεων μπόρε-
σε να φανερώσει τήν κληρονομική χα-
κτηριστική του, αττή, που τόν δια-
κρίνει άπ' όλα τά άλλα ζωντανά
πλάσματα. Έξαιτίας σ' αττή έκφρα-
ση άντικειμενική με τά όργανα,
μέ τή έκκλησιή, μέ τά άνάτομα,
τούς καθεδικούς νόμους, μέ τήν
σοκουλία, μέ τά ναυπηγήματα, μέ
τά έπιστημονικά έργαστήρια. Έτσι
σημάδεψε τήν έπαύση κατά προσέ-
γιση με έίκοσι εκατομμύρια σώμα-
τα ανθρώπινα - τοποθετημένα κατά
ασία τό ένα άστέρα από τ' άλλο.
Ξέρουμε πως τό όλο διατάχεται σ' ένα
δευτερόλεπτο περίπου 150 εκατο-
μμύρια φορές τό μέτρο του σώ-
ματός μας. Γνωστό ακόμα είναι
πώς οι διαστρικές άποστάσεις με-
τρούνται με «χρόνια φωτός». Έτσι,
τό άνάστημά μας, με τή αναγωγή
του σ' αυτό τό σύστημα τών σχέσε-
ων, παρουσιάζει άσύλληπτη μικρο-
τητα. Γι' αττό ο άστρονόμος Ed-
dington και Jeans τόν έκλαϊκτικώς
τους έργα πετυχαίνον πάντοτε
καταπλήθουν τους αναγνώστες
τους, δείχνοντάς τους τήν δολοει-
κή άσημαντότητα του άνθρώπου
μέσ' στο Σόμπαν. Πραγματικά, με
τή φύση τών χημικών ανταλλαγών,
τό μέγεθος ή ή μικρότητα μας μέσα
στο διάστημα δέν έχουν καμμία ση-
μασία. Γιατί δ,τι είναι ειδικό χαρα-
κτηριστικό σέ μάς, δέν πάνει δια-
στάσεις φυσικές. «Η θέση που κατέ-
χουμε στον κόσμο δέν εξαρτάται,
δέβαια από τόν όγκο μας.

Φαίνεται πως τό άνάστημά μας
είναι ταριασμένο με τους χαρακτή-
ρες τών κυττάρων τών ιστών και με
τή φύση τών χημικών ανταλλαγών,
τό μέγεθος ή ή μικρότητα μας μέσα
στο διάστημα δέν έχουν καμμία ση-
μασία. Γιατί δ,τι είναι ειδικό χαρα-
κτηριστικό σέ μάς, δέν πάνει δια-
στάσεις φυσικές. «Η θέση που κατέ-
χουμε στον κόσμο δέν εξαρτάται,
δέβαια από τόν όγκο μας.

«Ότι πρό πάντων ξέρουμε από
τους θμοίους μας, είναι ή μορφή
τους, τό παρστήματός τους, ή όψη
του προσώπου τους. «Η μορφή εκ-
φράζει τήν ποιότητα, τή δύναμη
του σώματος και τής συνείδησης.
Στην ίδια φύλη παραλλάζει, ανάλο-
γα με τό είδος τής ζωής τών άτό-
μων. Ο άνθρωπος τής "Αναγέννη-
σης, που περνάει τή ζωή του πο-
μύνη.

ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, ΔΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙ-
ΣΟΥΝ Η ΔΝ ΖΗΤΗΘΟΥΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΡΙΒΑ-
ΝΑΤΙ ΤΑ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΕΝΤΕΛΕΙΣ
ΔΙΑΦΕΡΕΤΙΚΟΙΣ ΣΚΟΠΟΙΣ. ΤΟΥΣ ΧΡΕΙΑ-
ΖΟΝΤΑΙ ΣΑΝ ΜΕΣΟ ΜΕΣΑ Σ' ΑΛΛΑ ΜΕ-
ΣΑ, ΓΙΑ ΝΑ ΚΥΡΙΑΧΘΟΥΝ, ΓΙΑ ΝΑ
ΟΠΟΙΩΣΟΥΝ, ΓΙΑ ΝΑ ΦΡΑΣΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ
ΘΕΡΜΟΠΟΙΩΣΟΥΝ ΜΕ ΤΗ ΜΟΙΡΑ ΤΗΣ ΖΩ-
ΗΣ. «Όχι ν' άδωνοκώμεθα και νά πε-
ρισσοποιώμεν μέσα στο άπεριόριστο
του άτόμου τής.

«Ίταν κάπ δέντρα. Αυτές τες σκέ-
ψεις μου όπιοκίνησαν, αυτές τες θύ-
μην.

Καί χάρισμα που κατορθώνω,
κάποτε κατορθώνω, να παρακολου-
θώ τήν ελλυγία του σμιβόλου, και
νά εισαχρό στην περιοχή τής έ-
πειρης προέκτασης του: κίνηση μέ-
σα στην κίνηση, μέσα στα πλαίσια
ένος ύποθετικού, ένός έν γνώσει νε-
κρο, στατικού σχήματος.

Πώς ήρθαν οι άντροφοι πάγοι
πόσο συμπανία φωτός;
«Αδύνατος μέσα στη δύναμη
περιπλανιέμαι.

Πάγοι άλλ' αττό είναι ένα ποιη-
τικό σύμβολο τής ιδέας που έκφρα-
ζουν μερικά κινζικα τοπία ζωγραφί-
κής που άναφέρουμε: τό άπόκοσμο
της αλήθειας, τό άλήθη τής ελι-
κνίνας. Έκείνο που δέν καταδέ-
χεται νά μεταλληθεί σαν φλόγα
άσπιδος και πλάσης. Μένει άπλόος
συνέπιδος παγόμενος και νεκρομέ-
νος στο πέλαγο τής άνομιοσυ-
μίας τής άπίσθησης τής κοινο-
κής και τής έμπορικής αλληλογρα-
φίας.

Πυρήνας τής κίνησης
που λησιμονήθηκε,
σκιφή όλκή
που κατάρχη τή σκέψη.

Δέντρα τής άκτής. Είδα μερικά τέ-
τοια δέντρα τής Μεσογείου, μέσ' ο-
έναν ήλιο καθορώτατο, άποπνευμο-
τομένο. Είδα τέτοια δέντρα και
βράχος άντικυρ στη θάλασσα, τήν
όλοένα αττοκαταλόμενη και άνω-

ΔΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ

Έρχονται στο νου μερικά τοπία
κινζικής ζωγραφικής: δέντρα έμο-
νιασμένα ή άντροφοί δέντρον
δέν έχει κανένα γνώρισμα, καν-
επείσο: σκελετωμένα, λιγνά, και
πυκνωτόν στον άνεμο. Και πάλι άλ-
λα δέντρα στό βόθος, άχνράς δυοδύ-
κριτα, σαν άνεμοκρήνες, και μονή-
ρες φλόγες, σαν παραγωγισμομέες
σκέλες ένός κόσμου που άποπεύουν.
«Ίταν κάπ δέντρα. Αυτές τες σκέ-
ψεις μου όπιοκίνησαν, αυτές τες θύ-
μην.

«Έχουμε συνείδηση πως υπάρχουν
πώς κατέχουμε μιά εγχοριστή
δραστηριότητα, μιά προσωπικότητα.
Νιώθουμε τόν έαυτό μας διαφερε-
τικών άπ' όλα τ' άλλα άτομα. Πι-
στεύουμε πως καλύτερα όρίζουμε τόν
έαυτό μας, έμιαστε ετυμιοιόμει ή
δυστυμιοιόμει. Αυτά τά διασημά-
τα άποτελούν, για τόν καθένα από
μάς, τήν υπέρτατη πραγαματικό-
τητα.

Τότε έρχεται ή πληρότητα του ά-
τόμου και ή ιδέα τής αιωνιότητος
του συνδέεμένη με τήν πρόσκαιρη
σάρκα του. Ο νους έπικυρώσε τήν
προσπάθειά του κοινά δόλων.

Πνεί τό φως
συνδεμένο με τή σάρκα τή ζεστή;
άγαμία ζωότερο, νεό.

Τά δέντρα είναι ό πό γνήσιοι άν-
τιπροσώποι τής φύσης που όργανικό
της έπίπεδο. Ένώ τό άκόμο, ο ζω-
θρομος, έχει τήν τάση ν' άρνηθεί τό
φυσικό άπόλυτο και τήν έκκλησί-
α του μέσα στην αόλινα παρουσία του
και προσπαθεί νά τό άφικταστήσει,
σε ή νά τό άντιπαροτάξει μ' ένα
άλλο άπόλυτο, τό άπόλυτο τής ιδέ-
ας και του άφηρημένου: Ζητά τήν
έγωιστική άδωνοκώση και τήν άνα-
σταση όχι τής φύσης, αλλά τό έγώ.

Τό έγώ πώς μέν παρασύρει τό
άκόροστο πώς μας γιά ζωή, οί
άντικλήροτες έπιθυμίες, πώς μάς
έπατάει ή ψυχολογική μας κατά-
σταση που ότι άκόμη δέν γνώμε ο-
νομα, δέν κατεβήκαμε βαθεία στον
έαυτό μας, δέν πληρωθήκαμε, γεμι-
άσιν με τήν άρμονική τής ζωής
και όμήρις, δέν ποέμοε κάτω σαν
τόν άρμωσμένο καρπό, για ν' άφη-
ροσμε τόπο για τόν έπόμενο, αλλά
ή άνωκομότητα μας, ή άμοδική μας
όψη έπιμένει νά ζήσει, νά φτάσει,
νά έκπαλώσει. Έτσι δημιουργώμε
τό βρομα τής άάνοκώσης και τής ά-
θανασίας, που έρχομα άπ' τήν ά-
τικειμενική τών ύπόστασης, είναι ζή-
τημα καθαρά προσωπικής έπιθυμίας
και άδωνοκώσης.

Αυτό τό άσημαντο γεγονός
οό άόνατος,
τίποτε δέν θ' αλλάξει.
Τά φράσιμα τών ιδεών,
ή παρία τής άνδύσης,
οό άφρατος πόθος οό άκατάστρεφτος,
αίώνια τά τρήνον
δημιουργία για ζωή.

«Όμοιο τό σώμα αττό θα πείσει σωρός
και κανένας έποκότηης δέ θα τό
ποθήσει.

Τά δέντρα άντιπροσωπεύουν τό ο-
πιοσυνείδητο τής ζωής, άποσυνείδητο
σαν κύλιος τυφλό άπόλυτο και
διακοπή τής ταυτοτήτας.

Και τά παρσάκια δέντρα, τό μα-
μήρι, τά έκτεθεμένα στο περιβάριο
της έκθετικότητας και τής θάλασσας,
τά δέντρα σαν αίσθητικά και τά άπο-
πνευματωμένα, άπασα στα τοπία τής
κινζικής ζωγραφικής, άντιπροσω-
πεύουν τό συνείδητο άπόλυτο, που
πλησιάζει τήν έπιγνωτική του τόπο
άποκωμονείται άπ' τήν πηγή που τό
γνήσιμα και τής κοινωνικής σχέσης
που τό έθροψαν, τό μέγανόλωμο και
τό άνάγκασμα σέ μείαν έκπληκτική
στιγμή και σπάνια άναλογία νά
φτάσει προς τήν πληρότητα του.

Μονός ποιότητων μόνος σέ πλήθη
σεινό γαλήνης άπλό χορτάρι
παρόν, σέ μύθο προσοχής.

Δέντρα τής άκτής. Δέντρα σαν
σύμβολα άνάμεσα σέ δύο βασικούς
ώμιους τής ζωής. Άπ' τή μιά με-
ριά ή θάλασσα, στοιχείο και σύμ-
βολο τής στήθησης, τής άντι-
στάσης, του σχηματικό άπόλυτου.

Αυτό τό σχηματικό άπόλυτο άντι-
στοιχεί με τήν σκοπιμότητα του έγώ-
μας, με τήν άντίστασή του, τήν στα-
τικότητα του, τήν άνωκομότητα ήμο-
λογίας τής άδωνοκώσης και τής σμψ-
βασης.

Ένώ ή στιγμιαία αιωνιότητα άντι-
στοιχεί με τό ύποσυνείδητο, με τό
βάθος, με τήν διαρκώς ταρομένη
και κινώμενη, πάντοτε ενάλοκώμε-
νη κωλοκότητα τής ζωής, σαν
κωλοκότητα.

Και τά δέντρα τής άκτής, ή όδός
τής άτομικής γνώσεως, ή άποικει-
στικότητα και μοναδικότητα του ά-
τόμου και τό άνεπιτάτα έρημικό τών
κόσμων. Η ένότητα του πνεύ-
ματος.

Ρώμη του αιώνου τών Κασάρων,
παρρηγό τήν τιτάνια μόνωση του Ίησου
και τό άνέλπιστο έρημικό τών
κόσμων.

Z. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μια σκηνή από τήν «Αγία Ίουλιανή» του Μπάρρον Σό, όπως παίζεται τώρα
στο Λονδίνο από τό γυναικό και σ' όμάς από τήν περνούση του ποιητή άγγλικό
θίασο «Ολίη Βίλα».

«ΑΛΜΟΤΡΙΑ»

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΥΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΤΡ ΑΡΝΟΥ

Ήταν μεγάλη άναίδεια, νομίζω, γυρίζοντας κανέναν από ένα ταξίδι μιάς βδομάδας στο μέτωπο, να πει πως μπορεί να δώσει στον άναγνώστη του γνώμες δριττικές, να κάνει κρίσεις που να θίγουν το βάθος των πραγμάτων και πρό παντός τώρα στην αρχή αυτού του τόσο πολύπλοκου πολέμου, όπου η πολιτική και η ισχύς των στρατών, ή ήθικη δύναμη των άμάχων και η οικονομική προσπάθεια των αντιπάλων αποτελούν ένα σύνολο τόσο παράξενα υπερδεμένο—να προφητεύει το μέλλον. Δεν μπορεί, και δεν πρέπει, να χει άλλη φιλοδοξία από το να καθορίσει την άτυχοφαίρα, το χρώμα της άρχης αυτής, τα φανερά χαρακτηριστικά, που πηδούν μπροστά στα μάτια, μιάς σύγκρουσης, που, δίχως άμφισβόλια, θα κρατήσει καιρό και στην όποια ή ύπομονη, ή έπιμονή και μιά δυνατή αυτοπεποίθηση δίχως άδοξαπάτες, θα είναι όπλα πιδ σύγυρα απ' τον ήρωισμό και τον άσκεπτον ένθουσιασμό. Ο πόλεμος αυτός μπορεί, όπως κι' ο προηγούμενος, να μη μείνει όμοιομορφος και σταθερός σ' όλη του τη διάρκεια. Ε' άλλάξει, ίσως, πολλές φορές όψη και τρόπον. Όπως κι' ο προηγούμενος, δηλαδή, που πέρασε απ' την ήποτική φάση, στο ανοιχτό πεδίο, για να συνεχιστεί στα χαρακώματα και να τελειώσει με κινήσεις και έλιγμους σχεδόν έπιστημονικούς και που τάνκς, άεροπλάνα και ράδιο έπαίξαν ρόλο πρώτης τάξεως. Δεν κολακεύομαι να γενικεύω, ούτε να προφητεύω, δε θα προσπαθήσω να κώμω τίποτε άλλο παρά να μεταδώσω συγκινήσεις και έντυπώσεις, μ' όλη την καλή πίστη. Είμαι ένα άτι και μιά καρδιά—τίποτε περισσότερο.

Η τύχη που είταν πάντα καλή μαζί μου, θέλησεν ώστε να πάω στο μέτωπο του 1939, στο ίδιο μέρος που βρισκόμουνά το Νοέμβριο του 1918, το πρώτο της μέρας της άνακωχής. Το ίδιο όμαλο τοπίο, τά δροσερά λιβάδια, οι χρυσόχρωμες λεύκες, το μικρό έλικοειδές ποταμάκι με τις λαοπωμένες όχθες στον όρίζοντα, το ίδιο ύψωμα που τότε είχαμε σαν «άντικειμενικό σκοπό». Άλλά άφού ή μεθόριος και ή γραμμή του πυρός μεταφέρθηκαν μακριά προς άνατολάς, μπορούμε και διαβάζουμε έλεύθερα αυτό που τ' ότε είταν για μιά ένα τέρας σχεδόν άόρατο και που πάνω του σπάζαν οι έφοδες μας' έτσι μπαίνουμε στο μέρος που για την κατάχτησή του ή γενιά μας έδωσε πολύ απ' το αίμα της. Το πρώτο της 11 Νοέμβρη είταν φωτεινό και γλυκό μιά διάφανη όμίχλη μόλις άπόκρυβεν έναν άσημόχρωμο ήλιο' σήμερα ό ούρανος είναι σκεπασμένος με βαρεία σύννεφα και το φως λιγοστό. Δεν πρέπει να παραπονιόμαστε γι' αυτό' δεν υπάρχει τίποτε έδω που να μην είναι φυσικό ή άρχή μιάς τέτοιας δοκιμασίας άρμόζει να χει λιγώτερη λάμψη, φως, γλύκα απ' το καλό τέλος και την όριστική ά-βλεπτότερση.

Στο δρόμο μας συναντούμε έφοδιοπομπές, περνάμε χωριά όπου έχουν κατασκηνώσει τά στρατεύματα και όπου οι άνδρες πλένουν ζόνοι τους τ' άσπρόρουχα τους και κάνουν όλες τις δουλειές.

Όλο αυτό το «μετόπισθεν» που διάσχιζόμε άποπνέει την τάξη, την ήσυχία, τη γαλήνη, τη δραστηριότητα. Σε κάθε σταυροδρόμι, ένας άνδρας ρυθμίζει την κυκλοφορία. Παντού δουλεύουν με μιά έγκαρτέρηση γεμάτη σιγουριά. Ένα μεγάλο καραβάνι από άντιτακικά πυροβόλα κατέχει την άκρη του δρόμου' κάτω μιά όμάδα σκαπανέων κατασκευάζει μικρές γέφυρες και πρόχειρες σχεδίες και γυμνάζεται στο γρήγορο πέρασμα των ποταμών. Πιδ πέρα μιά άλλη όμάδα άνδρών άσκειται στον άνε-

φοδιασμό του πεζικού σε πολεμοφόδια, κατά την ώρα της μάχης' σ' ένα υπόστεγο μιά μουσική μπάντα δοκιμάζει ένα γρήγορο έμβατήριο' ένας μοτοσυκλετιστής, με κάσκα και με πέτοινη στολή, σταματάει άνάμεσα σε δυό βιοστικές μεταθιβάσεις διαταγών, μπροστά σ' ένα παράθυρο στολισμένο με μιά γλάστρα με γερόνια και κουθεντιάζει λίγο με μιά ξανθή κι' όμορφη κοπέλλα. Σουμάζω σ' όλους την ψυχραμία, το μετρημένο ζήλο, την εύθυμία... Και δεν μπορώ να μη σκεφτώ το 1914, την άκαταστασία, την άσκοπη δαπάνη ενέργειας, τά άπερισκέπτα άλματα, τον άρρωστημένο ήρωισμό. Έδω τί υγεία, τί οικονομία, τί σύνεση!... Μ' αυτόν τον τρόπο ό καθένας σ' άποδώσει ό,τι μπορεί στην κρίσιμη στιγμή—τίποτε δε θα σπαταληθεί!...

Η γραμμή Μαζινό! Στο κυριώτερο της μέρος είναι μιά σειρά από έλαφρές προεξοχές και άνεπαίσθητους κυματισμούς του εδάφους' μπαίνει κανένας εκεί μέσα, όταν πρόκειται να έπισκεφθεί κάποιον από τά τμήματά της, από μιά συνηθισμένη είσοδο, σαν να κατέβαινε σ' ένα υπόγειο καλά σκεπασμένο μερικολί πάσσαλοι με συρματοπλέγμα, βαλμένοι στην άκρη του δρόμου, έτοιμοι να τοποθετηθούν όταν πρέπει, δείχνουν, κι' αυτό είναι το μόνο σημάδι, ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα πολεμικό έργο. Χωνόμαστε μέσα στην άκρη της μικρής στοάς, βρίσκεται ό άνελκουστήρας που θα μας κατέβασει σε βάθος σαράντα μέτρων. Από κεινη τη στιγμή ό καθένας σκέπτεται τον υπόγειο σιδηροδρόμο, τις στάσεις του, τη διαδρομή του.

Γραφεία, γεμάτα πίνακες και χάρτες, όπου άναθεσθύνουν μικρά λαμπιόνια με μυστηριώδεις σημασίες, έπιωτήρια με τά κρεβάτια το ένα πάνω σ' άλλο, αίθουσες συγκεντρώσεων, όπου το ραδιόφωνο μεταδίδει ένα ποτπουρί από όπερέττες, ένα μικρό νοσοκομείο πεντακάθαρο, χωρίς άρρώστους, μιά αίθουσα έγχειρήσεων χωρίς τραυματίες, δωμάτια αξιωματικών... να κάτι που θυμίζει τόσο έντονα ένα μεγάλο καράδι βυθισμένο στα έγκατα της γής...

Από δώ δε μπορείς ν' άκούσεις ούτε να δεις τον πόλεμο. Τίποτε δεν στον θυμίζει' αυτός βασιλεύει και μαινεται στην έπιφάνεια, απ' την όποια σε χωρίζει ένα παχύ, άπομονωτικό και τόσο προστατευτικό στρώμα γής. Για να πάμε κάπου άλλο, θα μας παραλάβει το

τραίνο κι' οι άνελκουστήρες. Και το ίδιο θα γίνει για κάθε «κελλι» που θέσουμε—και που μας έπιτρέπουν—να έπισκεφθούμε.

Νά μας, τώρα, σε μιά πολεμίστρα στο έπίπεδο του λιθάδιου. Μπροστά μας το από μετόν αλάκι, το ανοιχτό έδαφος, μόλις πτυχούμενο, τά συρματοπλέγματα, τά «πεδία ύπονομίσκων», οι παγίδες για τάνκς, και τά άόρατα πεδία βολής, που παρεμβάλλουν τά μυστηριώδεις χαραγμένα τρίχρωμα τους τά χαραγμένα απ' το χέρι ενός μάγου—μηχανικού, κι' ενός τοπογράφου, του άναπόφευκτου και κρυμμένου θανάτου. Οι φονικές μηχανές που όπακούουν στο σήμα της παύσης ή της καταστροφής και που χτυπούν και σκοτώνουν ό,τι δεν έχουν καμιά στιγμή ανάγκη να δούν, που δέγονται απ' τον κεντρικό πίνακα τη διαταγή της σκόπευσης, που κινούνται με μιά ακρίβεια και γοργότητα άνήκουστη μέσα σε μιά σιγή που δεν ταράζει ό παραμικρός κρότος, το πιδ άνεπαίσθητο τριζίμο. Οι άνδρες, και χρειάζονται πολύ λίγοι γι' αυτό, που τις χειρίζονται, δεν μοιάζουν σε τίποτε με τους στρατιώτες του παλιού πολέμου, με τους πυροβολητές των παλαιών εικών. Ντυμένοι με στολές μηχανικών, είδικευμένοι έργατές της τερατώδους αυτής μηχανής, της άόρατης στα μάτια των άλλων, ύποκούντας σε διαταγές αξιωματικών—μηχανικών σκυμμένων σε σήμεια, σε φώτα και σε αριθμούς, «τά παιδιά αυτά του μετόν» όπως τά άποκαλούν, έγκαυιάζουν, ίσως, μιά νέα παράδοση, ένα μεγαλόπρεπο μύθο, κολασμένον, ένα είδος μαθηματικής ποιησης του πολέμου. Τά πολυβόλα μπαίνουν στη θέση τους, ξαναγυρίζουν πειθίνα στη γωνία τους' κανένας δεν τους μίλησε, κανένας δεν τ' άγγιξε. Κάποιος μονάχα πίεσε ένα κουμπί και γύρισε μιά μανιβάλλα. Άλλο, εκεί που είναι το βαρύ πυροβόλο έφοδιασμένο με τις όβιδες του, στριφογυρίζει μόνο του και περιγράφει μιά καμπύλη σπειροειδή, τρομακτικά κομψή, που νομίζει κανένας πως βρίσκεται μπροστά σ' ένα πυροβόλο πολεμικού καραβιού. Μά ναι, θα βρισκόμαστε, σίγουρα, μέσα στον πυργίσκο κάποιου θωρηχτού. Η φοβερή κάννη, πάνω απ' τά κεφάλια μας, αναδύεται από τη χλόη, άνάμεσα απ' τ' άτσάλι της φωλιάς της, κι' ύστερα ξανακρύβεται, σαν ξεράσει τη φωτιά, ύπακούοντας στον άνθρωπο του σπηλαίου, που τον πληροφορεί ένα μακρινός ένεδρευτής. «Καταβιάσατε», άκούεται μιά βαρεία φωνή δίπλα μας. Το πυροβόλο ξαναδιαγράφει τη

σπειροειδή του καμπύλη, προς τά κάτω αυτή τη φορά. Οι μηχανικοί τελείωσαν τη δουλειά τους' το άτσάλινο χτήνος κοιμάται τώρα...

Τά τάνκς μοιάζουν σαν μικρά ξεχωριστά κομμάτια, κινητά, της γραμμής Μαζινό, σαν βάρκες περιπολίας του τεραστίου αυτού στόλου, που έχει άγκυροβολήσει κάτω απ' τη γή, έχει παραταχθεί κατά μήκος της μεθόριου μας, αυτής, τέλος, της άτέλειωτης σειράς των υπόγειων θωρηχτών. Είδαμε τά άρματα έφόδου μετά τις έπιθέσεις στο Σάαρ, όπου δοξάστηκαν. Κάμποσα φέρνουν τά ίχνη της μάχης πάνω στο άτσάλινο πουκάμισο τους, στους θώρακές τους και μπορεί, νομίζω, κανένας να πει, χωρίς τό φόβο ότι προδίδει κάποιο μυστικό, ότι ή άντοχή τους είναι τεράστια και ότι τά βλήματα δεν τά κάνουν να πολυνοιάζονται.

Παραδρέθηκα στην πλατεία ενός χωριού, άνάμεσα στα ύγρα απ' το φθινόπωρο λιθάδια, σε μιά μικρή γραμμή και συγκινητική γιορτή, που έγινε τελευταία. Οι χωριάτες, ντυμένοι με τις γιορταστικές φορεσιές τους, ό δήμαρχος ζωσμένος με την τρίχρωμη ζώνη του, οι δημοτικοί σύμβουλοι, τά τάνκς παραταγμένα στη γραμμή, χρωματισμένα σε χρώμα γής, χλόης κι' όμίχλης, κι' οι στρατιώτες με τις πέτσινες κάσκες τους—γι' αυτούς που το τάγμα τους είχε διακριθεί σε μιά μάχη νιόνταν ή γιορτή—και μέλλον ντυμένοι σαν μηχανικοί, παρά σαν στρατιώτες με την παλιά έννοια της λέξης, όλο τέλος αυτό το έτερόκλητο σύνολο περίμενε ένα στρατηγό για την έπιθεώρηση και την άπονομή μερικών παράσημων σε κάποιους αξιωματικούς και στρατιώτες, που είχαν διακριθεί στη μάχη. Όλοι νέοι' ούτε ένας «που να χει—όπως λέει ό Ρομανθέρο του «Σιντ»—άσπρα μαλλιά»' πρόσωπα σχεδόν παιδικά. Ύπολοχαγοί είκοσιδύο χρόνων και στρατιώτες που ή πέτοινη στολή τους κι' ή κάσκα παταύλιγε το κεφάλι τους, δεν καταφέρνει να τους γεράσει. Μιά παράξενη άγαθότητα στο βλέμμα, μιά παιδική ξεροκεφαλιά, μιά έπιμονη θέληση άγοριών που θέλουν να κερδίσουν το παιγνίδι, και για τά όποια τίποτ' άλλο δεν έχει αξία, παρά ή τιμή της όμάδας. Καθαλλάρηδες που είναι τά «βαρέα βαρή» της μάχης και που έχουν την άγνη αυτή και καθαρή ψυχή, την τολμηρή καρδιά και τά φωτεινά μάτια που χανέρονται για να έξουσιάζει κανένας τις βαρείες πανοπλίες, και την άσκοτεινίαστη νόη-

ση που αυτή, και μόνο αυτή, έπιτρέπει στον κάτοχό της να κυριαρχεί τη συντριπτική όλη και τις πολύπλοκες μηχανές. Το αίσθημα αυτό της καθαρότητας θα το νοιώσω συχνά μπροστά στη μηχανική της γραμμής Μαζινό, μπροστά στους οδηγούς των εκκίνητων ματοδόντων, μπροστά στους άεροπόρους μάχης και παρατήρησης. Ύπόγεια, έπίγεια είτε ενάετια, ή ζωή των ανθρώπων αυτών, αποτελεί ένα περίεργο μίγμα δύναμης πρωτογονικής, πίστης, άφέλειας, καταφρόνιας προς τον θάνατο, δύναμης σκέψης και γοργότητας άποφάσεων που χρειάζονται για τά πολύπλοκα, τά έξυπνα και τεράστια έργαλεία τους. Άλλά στην άνάπαυση τ' άφίνουν όλα και ξαναγίνονται ό,τι είναι: έφηβοι σχεδόν.

Οι άνδρες των έρμάτων έφόδου μας τδδειξαν παραπολύ καλά. Μόλις οι έπιδείξεις τους τελείωσαν, και καθώς ή νύχτα σίμωνε, ό διοικητής τους μιάς παρακάλεσε να μείνουμε άκόμα λίγο. «Τό τάγμα μας έχει έτοιμάσει μιά έκπληξη και θάταν άεπαρηγόρητο αν φεύγαμε και δεν έβρισκε την εύκαιρία να την πραγματοποιήσει». Ο διοικητής τάπε όλ' αυτά με τρόπο πολύ χαριτωμένο, κοροϊδεύοντας λιγάκι, αλλά με τρυφερότητα, τά παιδιά που του έμπιστεύτηκαν. Δεν μπορούμε, και δε θέλουμε, ν' άσνηθούμε. Και τότε, μπροστά στα μάτια μας, ξετυλίγεται ένα θέαμα έκπληκτικό. Ένα τάνκ προβάλλει μπροστά μας και σταματά. Ένας άνθρωπος βγαίνει από το στενόχωρο κείνο κουτί και έπτεκεται προσοχή. Άμέσως τον ακολουθεί ένας άλλος. Δεν φορούν ούτε κάσκα, ούτε πέτινο σακκάκι. Ύστερα κατεβαίνει ένας άλλος, άλλος, κι' άλλος... το όλον δώδεκα. Χειροκροτήματα και γέλια ύποδέχονται τους τελευταίους. Όταν βγαίνει ό δωδέκτος, ή φάσος φτάνει στο καλύτερο σημείο της. Αυτό θυμίζει το γνωστό κόλπο των παλιών άμερικάνικων ταινιών, της έποχής του χοντρού Φάττυ, όταν από ένα μικρό και σαραβαλιασμένο αυτοκίνητο έβγαίνουν έκατό άστνομοικοί—είτε ληστές. Συγχαίρομε αυτούς που έτοιμάσαν κι' έκτέλεσαν τη φάρσα' ό στρατηγός διασκεδάσει σαν να βρίσκεται στον καραγκιόζη' φλυαρούμε με τους νέους που στοιβάχησαν κι' άραδιάστηκαν σαν σαρδέλλες, για να μας διασκεδάσουν. Οι μάγκες του χωριού χειροκροτούν φρενιασμένα. Το τάγμα όλο φωνάζει από ένθουσιασμό κι' ό ταγματάρχης του έχει το ύφος πατέρα τρομερών παιδιών—άλλά καλάν. Είναι δύσκολο κανένας να φανταστεί πως τά παιδιά αυτά χώθησαν μέσα στις γερμανικές γραμμές έδω και λίγες μέρες και τάσκιαν τον έχυθρό, πως τά τάνκς τους διαγυμιομένα απ' τις όβιδες, παραταγμένα σ' άψευδάσστη γραμμή, μαρτυρούν την τόλμη τους και την ψυχραμια έποφασιστικότητά τους, την ικανότητά τους σαν μηχανικών και την αυτοκυριαρχία τους που κανένας κίνδυνος δε μπορεί να παραλύσει ή να εκνευρίσει. Αυτά που διηγούμαι έδω, δεν έχουν, ίσως, μεγάλη σημασία, αλλά δείχνουν την κατάσταση των πνευμάτων στο μέτωπο, όπως την βρήκα παντού, την οικειότητα του άπλου φαντάρου και του άρχηγού, μιάν οικειότητα γεμάτη έμπιστοσύνη, πειθαρχία, καλωσύνη, τεχνικήν ικανότητα, που στις τρομερές αυτές ώρες που ζούμε, μπορεί να μιάς δώσει τόσες έπιείδες.

(Στο άλλο φύλλο το Β' μέρος)
Μετάφρ. Ν. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Άγγλική στρατιωτική καντίνα στο δυτικό μέτωπο, της όποιας το χαρακτηριστικό είναι ή κατήργηση κάθε έσραρχίας. (Σκίτσος άγγλικού περιόδικου)